

ZEMGALES NURIS

LATGALES NOVADA NEDĒLAS LAIKRAKSTS

Nr. 34/35

1995. GADA 22. SEPTEMBRIS

CENA 5 SANTĪMI

DZELZS NEDĒLA

Šosestdien katoju kalendārā ir jaunavas un mocekles ūkis piemiņas diena, otrdiens – mocekļu Kozmas un Damiāna, trešdiens, 27. septembris – prosteru Vincenta no Paulas, un nākamā diena – ceturtdiena, veltīma ercēngeliem Mikellim, Gabrielam un Rafaelam. Nedēļa noslēdzas ar prietera un baznīcas mācītāja Hieronima dienu.

ZEMKOPIJA KALENDĀRS. Mēness iesāk ceļojumu pa jaunavas zīmi, pirmiņi un otrdiens ir Svaros, trešdiens un ceturtdiens – Skorpioni, un šo mēnesi pabeidz Strēlnieka kompānijā. Par laiku līdz decembrim varot uzzināt pēc vēja gada trešā ceturšķēni dienā – 20. septembrī. Jaunā Mēnesi ievāc dārzenu sēklas – tā fāze iestāsies 24. septembrī pulksten 18.55, tad gaidāma labāka digitspēja. Izķūj izzīvātas. Linus mārkā var slogot vēl arī oktobru sākumā.

Ar šo svētdienu sākas Dzelzs nedēļa. Tātad, Dzelzs nedēļa bet no 29. septembra un līdz 6. oktobrim ir Eglu, Skuju nedēļa ir tā, kurā iekrit Mikelā diena (29. septembrī). Nedriksot skābēt kāpostus, jo tiem tad neesot ista skābuma, esot rūgti un vāroties cieti kā dzelzs, ar nelabu sveku garsu, nedriks mērkt linus, tad tie labi neizmirkst un neatlec spaļi; ja plūkšana var vēl gaidīt, tad kāds darbus šogad labāk darīt pilnā Mēnesi – oktobra sākumā.

MALNAVIEŠI TURĒSIES

Neparasts 1. septembris bija Malnavas lauksaimniecības tehnikumā. Reizē ar Zinību dienu notika arī Tautas deju ansambļa jubileja koncerts. Kaut gan tā pirmsākumi meklējami jau skolas dibināšanas – 1921. gadā, tomēr pieņemts minēt 1975., kad jaunajiem dejotājiem tika piešķirts godpilnais Tautas kolektiva nosaukums. «Malnavas» veiksmēs liels tā bijušo ilggadējo vadītāju Jāņa Čiževska, Vija Skujas un tagadējo – Janīnas Barkānes un Birutu Apšīmonovas noplīns. Šogad malnavieši 35 republikas skolēnu kolektīvu konkurencē ieguva 4. vietu.

Pēc koncerta sākās turpat 400 šī gada audzēķu mācības. Visvairāk meiteņu apgūst grāmatveža finansista specialitāti, zēni devuši piekrišanu jaunā mežkopja profesijai, iegūs arī motorzāga vadīšanas un mednieka tiesības. Neliela ir elektromontieru grupa, bet agronomu šogad vispār nebūs.

Tehnikuma beidzēji vai nu strādā izvēlētajā profesijā, vai arī, ieguvuši vidējo speciālo izglītību, studē augstskolās, visvairāk Jelgavas Lauksaimniecības universitātē un Policijs akadēmijā.

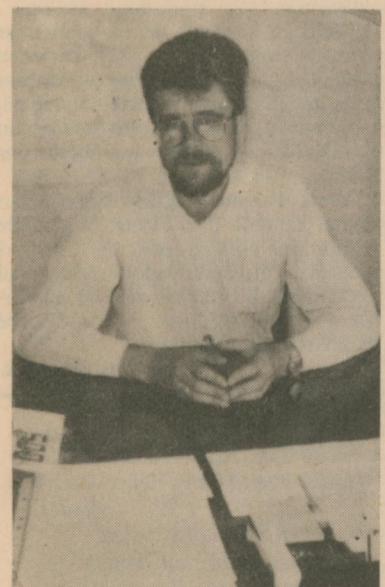
Tehnikumu šajā mācībā gadā sagaiduši lielas grūtības, jo Zemkopības ministrijas budžets ir krietni vien samazināts. Tā dēļ vasarā vajadzēja iztikt bez remonta. Vecā korpusa ēka iet bojā. Neko nedeva arī par pašu izaudzētajiem šķirnes miežiem saņemtie seši tūkstoši latu, jo tie laikam uz neatgriešanos nogūluši bankas «Baltija» seifos.

Tomēr tehnikumeši nedomā padoties. Viņiem ir sava mācību saimniecība, kas saražos visu kopgaldam nepieciešamo.

Šajā lauksaimniecības zinību centrā darbojas lieliska sporta bāze, dažadi pašdarbību kolektīvi, jauniešu kafejnīca, notiek daudzi kultūras pasākumi. Vārdu sakot, dzīve turpina rītē ierastu gaitu.

Viktors Trojanovskis

EZERA ŠALKĀS IEKLAUSOTIES

Izvēlinājusies garajā vasaras dienā, saule lēnām pārriņoja pāri ezera galam un noslēpās aiz piekrastes niedru šmaugājam rīkstēm. Reizē ar to gaiss kā stipri nostiepta stīga kļuva skanīgs. Kaut kur krastos bija dzirdami trokšņi un valodas tuvino māju pagalmos un lopu ganībās, no ezera viņas malas atridoja meža pīlu pēkšēšana un spārnu vingrinājumi, paslepus pārvorot pāris metrus garas distances, plunksnījās zivteles, ko trenkāja asarēni, kāds vēlās peldētājs bija atnācis noskalot dienas sviedrus, bet otrājā ezera galā, kur lielāks klusums, ciemīgi peldeja gulbju pāris.

Sēdēdami no ezermalas iedzīvotajā patapinātā laivā, uzmanīgi vērojām pludiņus. Kādu brītiņu peldināti, tie

noraustījās un, piecērtot, varēja izvilkāt pa zivtelei. Tad atkal ilgāku laiku nekodās. Kad jau bija ar ko katram atpirkties no kāķa mājās, pludiņi aizvien ilgāk mierigi skalojās sīkajos vilnišos. Laiķi išinājām sarunās.

Olegs Hlebnikovs, pēc ievēlēšanas par pilsētas galvu, atsācis bārdas audzēšanu, lai izskatītos cienīgāks. Tā tārī labi piestāvēja viņa sejai. Aterējos, ka makšķerēšanu viļāk vienmāji nosauc par labāko savā brīvā laika pavadišanas valasprieku, tad kā otru min sēnošanu – bieži vien gan senāk kopā ar tēvu Aleksandru krustām šķēršām izbraukājuši ar motocikliem «Minsk» un «Voshod» apkaimēs mežus, gan tagad viens pats, bet pedējos gados – ar dzīvesbiedri un bēniem. Sēnaini meži ir netālu no Preiliem, manīgs lasītājs var atnest arī prāvāku grozu pilnu. Bet viņi mēdz aiziet uz mežu arī tāpat vien, atpūsties, pārziņot telti, pie sīciņa, jo tie priesardzīgi iekurta ugunkura izcept lidzatnēstās desīnās.

Ar sēnēm šogad vēl tā paknapāpāk, pēc sausās vasaras nekas negrib augt, bet ar zīvīm esot labāk. Kopš laukos tīk traki vairs nelieto minerālmēslus un ķīmikālijas, to kļūst vairāk. Un makšķerniekiem lielāki prieki.

– Mana lielākā «izvilkta» zīvs bija vienu kilogramu un 700 gramus smags plaudis. To palaimējās noķert aiz Aglonas, kur tie divi karpezeri abās ceļa malās pirms Jaunzemēm, – stāsta Olegs. – Tomēr galvenais jau nav loms, bet mierīgs pašapečērs uz ezera, pie upes vai mežā pavadīts laiks, kad varu krieti aptūsties. Tas viss diktē par labu nāca skolotāja gaitas, un tagad – pilsētas mēra, kā pie mums šajā svešajā vārdā pasākuši saukt, amatā?

– Tas man, tā sakot, tīcis mantojuma kārtā, – pavīpsnā Olegs, stingri

ĪVĀROJAMI DATI

Pyrīs 75 godim 29. septembrī dzimis dzejnīks Valdis Krāslavietis (1920 - 1994), eistāja vīrā V. Grants.

«Tāvu zemes kalendars»

Pyrīs dzejuli uzrakstējis pēc kara, byudams Vinē un nūsūtējis žurnalam «Jauna Gaita». Vālīk jys dzeivoja Čikāgas tyvumā, nu 1970. goda bīži visojos Latvijā, dzejuli publicāti Latvijas presē. Ritumu zemēs izdūti krōjumi «Ar laika degļi» (1962), «Atzišanās» (1968), «Tā liela izklīšana» (1973) un dzejūlāpā – sovdabeigā minirkōjumu serīja – «Saslēgsmieses» (1974). Imanta Auzina sakortījumā 1989. godā Latvijā izdūta izlase «Savāds sapnis».

* * *

24. septembrī palyktu 85 myuža godi Preili pogosta Kažu sādā dzymušajam Stanislavam Kazai. Pēc Preili pamatskūlas beigsonas mēcējās Aglyunas gimnazijā, nu 1931. goda strādāja Latvijas Universitātes Lauksaimniecības fakultātē, vālīk Sylajōnu pogosta valdē, vienmār paleidzeigu rūku snāgdams Latgolas zemnīkim. Sōcūtis

Baigajam godam, strādāja Maltais vērsmežniecībā, atsagrīze Preili, vōcu laikā beja Preili pogosta vācokais un piļsātas golva, izacēle ar augstu gudeigumu un taisneigu uzaturēšonu pret vysim. Vinmār beja dzymtōs zemes patriots, aktīvās dorbōjās aizsargā organizācijā. 1944. godā Kažu giminē izbrauce uz Vōciiju, 1950. – uz ASV. Svešumā taipat aktīvi leidzorbōjās latvīši sabidrīskajā centrā, Latgalu Pētnīcības institūta, beja Indianas Latviju kātālībā bidreibas valdes lūceklis un priķssādātājs, kūpā ar sīvu Helenu izudzīnōjīs treis meitīs – Annu, Aleksandru un Korneliu. Myra 1984. goda 10. septembrī Indianapolē, jaunā tūlaik jam auga 12 mozbārnī.

Ā. Borbals
(pēc «Latgolas Bolsa» publikācijā)

RAŽA GUĻ APCIRKNOS

Latgale jau tikpat kā pabeigusi šī gada graudaugu un linu ražas novāšanu. Sējumi gan uzrādījās stipri piegrūžoti ar usnēm un citām nezālēm, kas apgrūtina un sadārdzina tūrīšanu, tomēr, kopā ar subsīdijām, ko zemnieki saņem par šķirnes graudu audzēšanu, par solijumiem, ka iepirkit visu, ko vien pārdomas, zemnieki tos neatstāja ierbēm un citiem ziemmojošiem putniem, mežu zvēriem. Līdz ar to izvēršas augstas galavāsana un ziemāju sēja, rudens aršana. Ja valdības politika būs vērsta uz zemniecības atbalstīšanu («Vismaz, ja mums netraucēs strādāt» – kā teicās jaunsaimnieks), tad, iespējams, nākamgad graudaugiem atvēlētas platības būs lielākas.

Šoruden darbs lielāk vai mazākā mērā bija visiem – pajū Sabiedrību un lauku SIA, kā arī individuālajiem – graudu kombainu īpašniekiem. Labu slavu un atzīšanu Dekšāru pagastā (Rēzeknes rajons) iemantojis Antons Vanags un citi. Attēlā: V. Vanaga mašīnu miežu spilī.

tiekuši, mākslinieku un zinātnieku, tās loceklī paaudžu paaudžēs nestēdzīgi, toties pamatiņi darījuši savu darbu. Viņu pēdas Latgalē sazinējamas no vecvectēva laikiem, kad vienam no Hlebnikoviem, Olega tiesajā linijā, Kārsavas stacijā, kas atrodas Bozavas pagasta centrā (Ludzas rajons), piederējis krodzīnā. Sis tālais sencis un pēcnācēji bijuši pareizticīgie, toties Olega tēvs apprečēja katolieti, polieti pēc tautības, un viļāk ir katolīs. Mājās, ja kas vecākiem nav bijis jādara zināms bēriņi, runājuši latviski, Olegs, lai saprastu, mācījies šo valodu, kameri citi mūsu novada krievi padomju laikā to uzskatīja par lieku greznību. Viņš sirsniņi pateicas savai latviešu valodas skolotājai Bertai Svokai. Kristīts Daugavpils (tur tajā laikā dzīvoja viņa vecāku radi), katoļu baznīcā un viņa patrons ir svētās Aleksandras.

Pilsētas domē aizvadītais laiks nav ilgs, to vēl saisinājusi slimīšana, taču Olegs Hlebnikovs šo amatā saņēmis viņu sarežģītu laikā, kad pašvaldīšanā jāpārņem liela daļa no tām rajona organizācijām un funkcijām, kas agrāk bija rajona padomes kompetence, kad īpaši saisinājūs ēku un būju remonta, apkures, ielu seguma sakārtotības un citas problēmas. Kad tik daudz kas jāpārda, kad tik daudz kas jāveido un jāatlaut, bet kad ik uz soļa trūkst līdzekļu.

– Ko tomēr uzskati par svarīgāku savu veikumu?

– Pēdējā laikā? To, ka mums nu ir savu arī vidusskola. Pagaidām tajā vēl saglabājam visu, kas bija kooperatīvā skola, arī mācības jaunieši no daudzām kaimiņrajonām. Bet pirmajā kursā nodarbinās šogad rit jau pēc dāņu metodoloģijas. Tālākajā perspektīvā skola būs speciālizēta, gatavos tādu profesiju strādniekus – pētītāji, kā arī mācības jaunieši, kas iemācīsies vairākās profesijās, kā arī vairākās sociālās profesijās, kā arī vairākās medicīnās, kultūras un izglītības profesijās.

– Bet tu taču startē uz LR 6. Saeimu, tā ka, ja ievēlēs, būs no šiem nodomiem jāautakās?

– Ja ievēlēs. Bet vai tad kā Saeimā deputāts nevarētu ko turpināt, par labu savai pilsētai? Mana cerība ir tā, ka jaunā Saeima par prioritārām izvīzīs lauksaimniecību un rūpniecību, jo vispirms mums jānodrošina iztika un jābūt apgārbiem, materiāli nodrošināt, tad celsies vispārējās kultūras līmenis, nostiprināties un attīstīties visas citas sfēras. Klasiciski ir teikuši – būs maize, būs arī dziesma. Jāizstrādā šo nozaru attīstības koncepcijas, atbilstošas visu valsts reģionu interesēm, lai kāds no tiem, kā līdz šim mūsu Latgale, nepaliel pamētās lomā. Ja mēs būsim ekonomiski stipri, tad iegūsim iespēju vairāk un vairāk līdzekļu attīcināt sociālās, medicīnās, kultūras un izglītības profesijām...

Pa to laiku bija jau krietni satumsis. Laikam zivis tur ezera dzelzēm vairāk nespēja saredzēt mūsu ēsmas sliekšas, un pludiņi virs limeņa gulēja kā aizsnaudaušies. Bija jājāras uz krasstu. Pilnīgs klusums bija iestājies uz ezera un ap to – vasaras diena izskanējusi. Ieklausoties tikko samanāmās, drīzāk nojaušāmās kā dzīrdamās, ezera ūkiņi un airu dobījajos klaudzienos dullos, kad Olegs mūsu kopīgo kuģīti stūrēja uz ostu, kur tas pieslēdzams kēdei, iedomājoties: «Par viņu vērti balso, Olegs tīkpat pārliecināti sēd arī savas dzīves airoši!»

A Mežmalis

RAŽĪGAIS BĒRGALES POSMS

Vladislava D. Bojāra atmiņas par baznīckungu J. Kazlas un novadu.

Atmiņas ir reāli sapņi, kurus iespējamī īsā laikā var sevi pārskatīt, pārstaigāt bijušās stigas un lielceļus, pārvērtēt padarītu un satiktos cilvēkus. Man šī kinolente aizsākās ar 1921. gada Jaungada vakaru, Bērzgales baznīcu, plašāku apvidu Latgalē, to saistu ar savu iestiprināšanas sakramento krusttēvu baznīckungu Jāzepu Kazlasu.

Mēs jau agrāk zinājām, ka viņš ir rakstnieks, publicists, dramaturgs, ar sirdi nododamies baznīcas darbam, veicinājis jaunatnes garigo un laicīgo audzināšanu, izglītošanu, rakstniecību un žurnālistiku, avižniecību vispār. Būdams apvēlts ar labu tenora balsi, dibinājis un vadījis baznīcu korus. No lietuviešu valodas latviskojis savu stāstu par romiešu slaveno karavadoni Eustabiju. Pats bija arī savu lugu režisors. Latgales kristīgo zemnieku avīzē «Latgolas Võrds», žurnālus «Sauleite», «Zidūnis» un «Latgolas Lauksaimnieks» rakstīja ar pseudonīmiem Žeits, Bidrs, Bērgalīts, Nūvārōtjs un daudziem citiem.

Bērzgale J. Kazlass nostrādāja septiņus gadus. Viņa laikā priekšteča

Pētera Apšinīka nodibinātais jauktais koris pieauga līdz astoņdesmit dziedātajiem, par ērģelnieku strādāja Jānis Gusaks. Baznīckungs izveidoja teātra trupu, kurai lugu grāmatas pats pirkā Rēzeknē. Par režisoru tajā kādu laiku strādāja skolotājs, dzejnieks un rakstnieks no Pūrišiem Antons Rupainis. Mūsu aktieri drosmīgi bija iestudējuši J. Alunānu un R. Blaumana «Kas tie tādi, kas dziedāja», «Pazudušais dēls», «Uguni», «Lauvains gars» un citas, ar izrādēm viesojās Rogovkā un Kārsavā. Piedalījós arī es, mums labi noderēja atjaunotā Bērzgales lauksaimniecības biedrības nama zāle un nesen uzceltā skatuve. Ar prāvestu J. Kazlasa gādību bijām tikuši pie 5000 latus liela pabalsta, kas noderēja skatuves iekārtošanai un orķestra instrumentu iegādei – izveidojām pūtēju orķestri, kas kopā ar jauktu kori bieži vien kuplināja arī laicīgu sarikojumus. Rosīgi darbojās Bērzgales Krājaizdevu biedrība, kura daudz palīdzēja vietējiem zemniekiem, kurā bija iesaistījušies kā vēlēti darbinieki divi ievērojami kooperatori – priekšsēdētājs Eduards Kroīčs un sekretārs Aloīzs Seleckis no Puslācu puseižām. J. Kazlass rosīgi līdzdarbojās pagasta dzīvē un bija

ievēlēts par tā padomes locekli.

Bērzgales baznīca bija neliela, bet skaista, celta Veitko kungu laikos (pats viņš bija lutertīcīgais, bet sieva – katolierte), dārza stāvēja no baznīcas iznestais šo kungu krēsls, uz kura plānu dievkalpojumu laikā, kad tīcīgajiem nepietika vietas dievnamā, tika iekārtots altāris zem klajās debess skaidrās vasaras dienās. Lutertīcīgā baznīca atrādās tuvumā – uz pretējā pakalna, bet draudze bija neliela, pērkona negaisa laikā iespēra zibens, tā nodega un vairs netika atjaunota. Drupas bija skatāmas vēl 1930. gadā.

No neatmināmiem laikiem Bērzgalei saukta par Sēji, slaveni bijuši Sējas tirgi, 1925. gadā kādā vasaras dienā bērzgaliešiem atsūtīts paziņojums no augsta ranga Rīgas kungiems, ka turpmāk viņu pagasts saukšķēties par Labvāržu, jo Latvijas laikos kādu citu pagastu Zemgalē jau nosaukuši par Bērgali. Tomēr pēc dievkalpojuma visa draudze sapulcējās baznīcas zālē un kopā ar prāvestu J. Kazlasu nolēma turēties pie vecā nosaukuma, attiecīgai ministrijai nosūtīja protesta vēstuli.

Bērzgalieši bija lieli iespiestā vārda draugi, te daudzi lasīja tolaik Viļakā dzīvojošā un strādājošā P. Apšinīka izdotu žurnālu «Kristus Karūgs» un viņa sarakstītās un izdotās grāmatas. Latvijas katoļu jaunatnes žurnālu «Sauleite» izplatītā biedrības kasieris Aloīzs Spundžs, bet visus citus iespieddarbus – prāvests J. Kazlass, bieži vien ciešot materiālus zaudejumus, jo nereti cilvēki «Latgolas Võrdu» vai «Katolu Dzeive» paņēma uz vēlāku nomaksu, bet parādu atdot aizmirsa. Žurnālu «Katolu Dzeive» mūsu pusē, ja nemaldos, katru mēnesi saņēma vairāk par 400 eksemplāriem. Un augsts bija vietējo cilvēku izglītības līmenis, pamatskolas bija pārpildītas, pēc to beigšanas daudzi mācības turpināja Rēzeknē, Malnavā, Ludzā un Aglonā, bet vēlāk – Latvijas universitātē. Bērzgales pagasts bija studentu bagātākais Latgale. Godā mūsu pusē bija arī sports, ko kopā ar pedagoģiem – Bērzgales un Padoles pedagoģu skolotājiem Eduardu Simanoviču un Viktoru Ikaunieku – veicināja priesteris.

Viņa mirstīgās atliekas atdusas Sanktpēterburgas kapsētā.

Attēlā: no kreisās 1. rindā Aloīzs Spundžs, Jāzeps Kazlass, Vincents Adiņāns (Jaunatnes katoļu biedrības Bērzgales nodaļas priekšsēdētājs), otrajā Jāzeps Reknis un Vladislav Bojārs.

VIENOTĪBA UN IECIETĪBA

Vispirms par Jūsu draugu NZ. Es tepat Adelaidē mežīnājā dabūt kādu informāciju no DV un LAAJ, bet bez sekmēm. Tad mans svainis atcerējās, ka viņš kādreiz bija sūtījis vinam DREDZENU, kad to publicēja Adelaidē. Beidzot es aizrakstīju vēstuli Pr. Gaidelim un viņa atbildes kopija te būs klāt. Nav nekādu ziņu.

Paldies par interesantām avīzēm. Tos rakstus par pareizrakstību es fotokopēju vairākos eksemplāros un devu višiem, kam tā lieta interesē. Cik esu dzīrdējis, nevienam nepatīk pārmaiņas rakstībā. Es pats par to jau mazliet rakstīju. Es varu komentēt tikai vispārējos vilcienos, jo latgaliešu rakstību mums skolās nemācīja un Latvijas pirmās neatkarības laikā es tīkai kādas pāris mazas grāmatīnas biju lasījis, varbūt svēto dīvīes stāsti un šo to «LATGOLAS VÖRDS»

publikācijā. Tā kā es nekad šo jautājumu neesmu ne nopietni, ne arī pa jokam studējis. Vispārēji runājot, vienam otram niez pirksti radīt kaut kādas pārmaiņas, nemaz nepadomājot par iemesliem un gala iznākumu. Arī te Adelaidē pēdējā laikā ir mainīti daudzi banku un valsts iestāžu nosaukumi un bez iemesla, tikai, laikam, pārmaiņas pēc. Reizēm it kā iemesls ir tas, ka vecajam vārdam sliktā slava. Bet vai tad jaunajam tad arī drīzi vien nebūs tas pats liktenis? Valodas lietas tradīcija ir ļoti svarīga. Ja nēm angļu valodu kā piemēru, rakstībā «H» burts vārdā «ghost» – «spoks» – ir it kā līkuda, kuru kāds mūks pielaida, kad grāmatas vēl rakstīja rokrakstā. Tā daudzziem vārdiem ir sava vēsture un pats vārds mums par to atgādina.

NEZINĀMĀ LATGALE UN...

nerunājot par attālāko libiešu krastu.

Vēl nesen Latvijas televīzijā bija raidījums «Latgola», tā gatavošanai un «izvadišanai» ēterā ar visu sirdi un dvēseli bija atdevusies Anta Rugāte. Sirsnīgi un interesanti bija šie raidījumi, tie visai Latvijai nesa Vēstis par mūsu novadu, caur Latgales cilvēku likteņiem un kultūru, sadzīvi tie reizēm pašķirā ari pagātnes plīvuru, parādot, ka latgale un tās ļaudis nav nemaz sliktāki par citiem, ka šis kādreizējo kalpu novads stingri un nelokāmi nospraudis savu kursu kopā ar visu valsti jau slavenajā F. Trasunā un viņa domubiedru sagatavotajā kongresā Rēzeknē, no kurienes sākuses devīze «Vienoti Latvijai».

Bet... Kā tas allaž gadījies, kādam tas nepatīk un šis «kāds» ne ar ko nerēķinādāmies, visam labajam pārvelk svītru. Ja savādāk nevar, tad vissmaz ar brutālu aizliegumu.

Pazuda mūsu «Latgola», no TV ekrāna vairs neskan Antas patikamā balsis. Tiesa gan, 5. Saeimas laikā viņu tikpat bieži redzējām Latgale no Zilupes līdz Jēkabpili un no Viļakas līdz Krāslavai, un nemazāk enerģiski viņa iestājies par novada problēmām. Bet tas vairs nav plaši publikai pasniegts vārds, doma, vizuāls tēls...

Antas, vai kā viņu radi, paziņas un draugi sauc dzimtājā Rundānu pusē – Antonijas bērnība aizritējusi Šajā Ludzas rajona nostūri, tur, kur paceļas Sūnupļavas augstiene, plaši pazīstama kļuvusi II pasaules kara beigās, tur, kur pie Bīžuļas sādžinās iegūlies mierīgs un rāmis ezeriņš, kur pie ceļa uz Zilupes pusi stāv kāda senokrūtīša milzu meteorīta uzvesti cirku valņi, kur...

Sens ir šis vecais un tik jaunais ar vietējo vidusskolu nostūris. Par senu latgali dzimtu liecīna viņas uzvārds ar izskaku -ats. Latgales iecienītā, mēlnā, spēkā devēja maize nāk no rudziem un no šīs saknes veidotie vārdi liecīna par lielu stiprumu.

Anta Rugāte LKDS sarakstā no jauna kandidē uz Saeimu. Viņai līdz šim tajā ir bijis, ko teikt un ir kas arī panākts, vēl daudz padomā ir sakāmā un daramā. To viņa nes sevi no skaistājiem «Latgolas» raidījumu gatavošanas mīrkjiem...

Antons Rancāns.

Jānis Vilums VEČĀS SLIEDĒS

«Laiks šogad vairs neies vecās sliedēs,»
Tā rakstīja Edvards Virza.
Vai tumsa atkal mūs biedēs,
Pār Latviju brāzīties auka?

Sen vairs nav Aleksandra Grīna,
Bet «Dvēseļu putenis» tautā dzīvo.
Tāpat kā Leonīda Breiķa:
«Svēts mantojums šī zeme mūsu tautai».

Jūlijs Lācis un «Mūža meža maldi» –
Velījums Brazīlijai un Latvijai.
Vai dzīvē verēja domāt,
Ka ceļā mērķis būs līdz Astrahaņai.

Veronika Strēlerte un Andrejs Johansons
Laivinā dodas uz Zviedriju.
Līdzi tiem Fricis Dziesma un Jānis Grīns
Jaunu dzimteni sev rod.

NO RĪTUPES LĪDZ KOLIMAI

metāls nogulsnējas siles dibenā, bet vieglākos iežus ūdens aizskalo izmēžos. Šādu agregātu apkalo 35 – 40 cilvēku brigāde. Lielākā daļa no strādniekiem ar kerrām pieved zemi. Citi strādā augšā: ar speciāliem skrāpjiem mulcē ūdens un iežu masu, neļaujot nosēsties siles dibenā. Tā strādā 4 – 5 stundas, atkarībā, cik bagāti ar metālu ir ieži. Pēc tam samūlēto masu laiž pa otru rezerves sili, bet pestrādātāji darbojas skalotāji noņēmēji. Viņu uzdevums savākt tiro koncentrātu, izzāvēt to uz ugunskura un maijas beigās nodot kasē.

Mani, kā spēkosi vājāko, brigadieris norīkoja savācējam noņēmējām par paligu. Darbs šeit bija nesamērojami vieglāks, taču spēki arī arī zuda. Zāvējot savāktā metālu, es sāku savu maizes devu kaltēt un ēst tikai sausinās, tādējādi samazinot skābes un šķidruma daudzumu uzturā. Driz caurēja izbeidzās, sāpes izzuda, bet zaudētos spēkus vairs neatguvu. Ar lielu piepūli varēju veikt skalotāja pienākumus.

Septembrī gāja uz beigām, sāka salti, un iežu skalošanu pārtrauca. Zonā deva ziemas apgērbu. Man kā augstākās kategorijas kalnracim iedeva trašādas cepuri, protams, arī velteņus. Cepuri nozagā jau pirmajā naktī. Zimīgi, ka es uz to gatavojos, paredzēju. Gulēt ejot, ausaini pabāzu zem virskreklu un gulēju tā, lai tā būtu zem kermena, taču rīta, kad pamodos, vairs nebija. Lēģera rotneks iedeva man jaunu flanelu drēbes ausainīti. Velteņus nozagā dažas dienas vēlāk. Kā saka, ne visu uzreiz. Rīta, kad brigades gāja darbā, es, kājas autos ietinīs, stāvēju pie caurlaides vārtiem un raudzījos, vai kāds nenāks ar maniem iežīmētiem velteņiem. Kā tad. Kad norīkojums jau tuvojās beigām, pamaniju «turku» savādi nomasķētos velteņos. Jā, tie bija rīci. Pasauk lēģera vecāko, un pamatīgi

iežu. Iai stimulētu darbu un biedētu slīķus, administrācija visus bargi sodīja ar nakšņošanu nekurnātā karcerī.

Turpinājums sekos

IR LATVIETIM NEPIECIEŠAMAS VIEMĒR UN VISUR

Ja mēģinātu šadas un līdzīgas «kļūdas» labot un ieviest fonētisku rakstību angļu valodā, tad būtu jālieto pāri par 50 dažādu burtu. To jau mēģināja darīt un pat bija grāmatas jaunaja rakstībā, bet tālāk par mācīšanu lasīt maziem bērniem netika. To lietoja Anglijā un ne visās skolas, lai «bērniem dotu konfidenci lasīšanas mākslā». Vēlāk bija jāpārslēdzas uz tradicionālo rakstību... Tagad tas viss laikam pazudis un «reading readiness alphabet» vairs nekur nelieto... Stabilitāte rakstībā ir daudz svarīgāka, nekā kāda piemērošanās izrunas veidam. Rakstu valodas labā pazīmes būtu vienkāršība, ekonomija rakstībā, jo rakstu valodu pilnīgu, precīzu, nepārprotamu, perfektu neviens nekad neradis. To ir vienmēr «jātulko», un ir pārpārmatumi un neskaidrības, pārvēršot runas valodā. To var labi dzirdēt, klausoties radio ziņas un kādās sliktas lasītājs var sakropļot valodu. Izruna var bieži mainīt nozīmi. Ja ir stabila rakstu valoda, tad var arī ūt tur iemest pa vārdam ar savādāku izrunu, varbut no kādas specifiskas vietas, tieši

efekta dēļ.

Visās zemēs ir daudz un dažādi izrunas veidi. Mācot vienu rakstu valodu, kā piem., vācu, neiznīdē bavāriešu vai «Plat'deutsch» izrunas veidus. Cilvēku nostāja šini jautājumā ir vai nu audzināšanas sekas, vai varbūt garšas lieta. Man, piem., patīk Hamburgas izruna, kur vienas «» skanas atvieto ar «», bet Heine to izsmēj. Es nupat izlasīju grāmatu vācu valodā... Kurt Tucholsky, SCHLOSS GRIPSHOLM. Grāmata ar humoru, izsmēj baltvācu izrunu un saka, ka kurzemnieki (vācieši) esot visi mazliet kerti. Viņš izsmēj arī austriešu izrunu un vārdu stiepšanu garumā – esot pret «Anschluss». Bet viņš slavē zemvācu izrunu, jo to pats lieto un tā ir turu viņa dvēselei, tā var vislabāk izteikties. Viņš saka: bažnīcungam esot jāsaka sprediķi rakstu valodā, jo citādi neviens neklausīsies. Tā ir autoritātes valoda... «Missingesch» ir valodu maišijums, kur kāds, kas labi neprot «Hochdeutsch» maišo to ar «Platt...»

Lai arī mums būtu visādi sazināšanās līdzekļi, vietējas atšķirības vēl vienmēr

izdzivo. Mana teorija ir, ka cilvēkiem vajadzētu dzīvot mazākās grupīnās. Lielas politiskās struktūras mainās un pārveidojās, bet mazās etniskās grupīnas pārdzīvo pat bargus spaidu laikus. Pirms vienā dienā noskatījos filmu TV par Kalodenas kauju, kur angli sakāva skotus ar šausmīgu neželastību un aizliezda viņiem nacionālo tētru un tradīciju, tāpat kā krievu komunisti Latvija aizliezda dziedāt pat tautas dziesmas. Skotu tradīcijas tomēr labāk izdzivoja, nekā angļu. Tepat Adelaide latvieši, vācieši, ķīnieši u. c. dejo skotu dejas...

Mūsu Latvijā mēs nevaram atlauties visādās atdalīšanās domas. To pat nemaz neapsver arī tādās lielas valstis, kā piem. Bavārija vācu federācijā. (Varbūt padomā gan, bet neizvēdz dzīvē.) Vispirms jābūt valsts valodai. Un te mēs nevaram diskutēt, ka tāda un tāda izruna būtu labāka, latvisķķa, vecāka. Bet atsevišķu vietu izrunas veidiem ir savu vieta dzīvē un, piem., Šveicē izdot lielas summas, lai paturētu minoritātes «Romansch» valodu, kas draud iznīkt. Dažādi izrunas veidi var tikai padarīt mūsu valodu

bagātāku. Jātiekt tikai vājā no aizspriedumiem. Ir tiešām jāpabrinās, ka pēc krievu okupācijas, kad Latgalē gandrīz vai bija drukas aizliegums, sāk strīdīties par rakstību, kad var jau uzelpot un «raut vājā ar pilnu jaudu». Kāpēc jāmeklē atšķirības, nevis līdzības? Tas attiecas arī uz konfesiju sadarbību. BŪSIM VIENOTI LATVIJAI kā arī BUSIM VIENOTI LATGALEI! Kāpēc, piem., Romas impērija lietoja vai nu grieķu vai arī latīnu valodu? Latīnu valoda bija neīcīgas minoritātes valoda pašā sākumā.

Vienītoba un iecītība latvietim pret latvieti ir nepieciešama. Ja būs iecītība, tad nevajadzēs meklēt tuvākas saites ar sveštautiesiem religījas vai arī citu iemeslu dēļ.

Pašlaik rakstu savas atminas par bēgļu

gaitām utt. Sūtīšu visiem, kam interesēs palasit. Plāns ir pievienot dokumentu un fotoattēlu kopijas. Esu jau uzrakstījis 40 lapaspuses. Pašlaik rakstu par dzīvi bēgļu (imigrantu) nometnē Austrālijā.

Sāgad no mana ceļojuma uz Latviju un citām vietām nekas neiznāks. Būs jāmēģina nākošajā vasarā. Man ir bailes

no Latvijas ziemas, lai gan varbūt salis esu vairāk Austrālijā, nekā Latvijā. Jūlijs te šogad esot bijis slapjākais (Adelaide) 9 gadu laikā. Gandrīz visi üdens rezervāti ir pilni. Nebūs jāpumpē no Murejas upes. Pēdējā laikā (jau vairākas nedēļas) laika paregojumi paliek pavism vienmuļi: lietus, gāzes un temp. 14, 13., 15...

Bieži ar gudriem vārdiem no avīzes: Kad mēs esam 20 g. v., mēs neliekamies ne zinis ko citi par mums domā, kad mēs esam 40 g. v., visu laiku raizejamies par to, ko citi par mums domā; kad mums ir jau 60 gadi, mēs jau zinām, ka viņi nemaz par mums nedomāja!

Ar mīliem sveicieniem no Austrālijas...

Jānis Vovers

Austrālijā

P. S. Jauka ziņa: mana krustmeita un māsas meita Irēna Dennis dz. Svilāns nupat dabūja savu Doktora grādu (PhD) par studijām latviešu valodā. Tematu precīzi neatceros. Kad publicēs, tad lasīšu. Viņas tēvs Henrihs nāk no Varakļāniem un māte Helēna Vovere no Stirnienes. (dz. Vovere, protams).

SIA «BŪVMATERIĀLI» RADOŠĀ GAISOTNE VIEŠ OPTIMISMU

Kad Līvānu lielākajos rūpniecības uzņēmumos valda miers un klusums, tikpat kā nerēdz cilvēkus, bet vadiņi pacietīgi gaida privatizācijas liktenigos iznākumus, pie būvmateriālu ražotāju uzņēmuma vārtiem redzamas vieglā mašīnās rindas, starp kieģēļu krāvumu grēdam pagalmā braukā autokārs. Bija tas brīdis, ka uzņēmums beidza vasaras sezonu, kad no cehiem tika izņemti saražotie kieģēļi un likti gaidīt pircējus. Šis saimniecības vadītājs Arnolds Dalka, kurš apmeklējuma brīdi strādāja pie kāda mezgla uzlabošanas rasējuma, vispirms sniedza nelielu pārskatu par abu SIA «Līvānu būvmateriāli» un «Būvmateriāli» darbu un rezultātiem, tad veda parādīt, kā tas viss izskatās dabā.

Te darbojas kieģēļu un mehāniskais cehs, abos nācīes iespējami vairāk samazināt visi veidi un nozīmes izdevumus un apstāties pie minimālām ražotās produkcijas cenām. No daudz kā attiekties, lai saglabātu iekārtas un uzņēmuma jaudas. Daja no tām iekonservēta, bet vajadzības gadījumā bez kavēšanās var no jauna tikt laista darbā. Agrāk kieģēļu galvenais pasūtītājs bija Krievija un to izgatavoja daudz, tagad šī adrese nav izmantojama gan ar muitas barjerām, dzelzceļa transporta padārzināšanas un citu. Tepat mūsu valsti ar celtniecību nodarbojas maz un slavenajiem Līvānu kieģēļiem, kuri varētu būtu ļoti pieprasīti, maz nojēta. Pielāgojoties pasūtījumam, uzņēmums pārtraucis izmantot plaši iecerēto termocentráli, kura darbojās ar dārgu kurināmo — gāzi. Uzbūvēta apdzīdināšanas krāšņu sistēma, kur par kurināmo izmanto zāgskaidas, tajā atjaunīgi iekļauts zāles miltu ražošanas agregāts, skrāpju transporteri no govju fermas un citas mantas, sak, šāds tāls labums bija arī no tā, kad sākās laukaimniecības graušana. A. Dalka kungs un citi viņa kolēģi vēl strādā pie šīs sistēmas mezgli uzlabošanas. Vajadzības gadījumā to var paplašināt, bet viņš teica, ka pedēja laikā mazās kokzāgtētavas esot sākušas strādāt vājāk (vai jau pietrūkst mezu?) un vienīm grūtāk esot sagādāt kurināmo līdz sezonas atklāšanai. Galvenajā plūsmā izmanto atsījātās smalkās skaidas, bet arī otrā frakcija — lielākas atlūzas, mizas — neiet zudumā, tās kāri aprij ipaša krāsns.

Sezonas laikā dienā sadedzina ap 30 kubikmetriem zāgskaidu, vēl vairāk uzlabojoši sistēmu, ko iecerējuši vīri, varēs ietaupīt, kas, savukārt, atsaukīs arī uz kieģēļu ražošanas pašizmaksas samazināšanos. Tas ir viens ceļš, pa kuru iet kolektīvs. Otrs — celi ražošumu kvalitāti, vairogt sortimentu. Pašlaik te izgatavo sešu veidi apdares un krāšņu kieģēļus, plānus un biezus, arī lielāku izmēru, keramikas blokus. Nopietni strādā pie to arējā izskata un izturības uzlabošanas, siltumizolācijas spēju palielināšanas, bet reizē ar to šie būvmateriāli ir vieglāki svarā.

Vasarā no māla karjera netālu no fabrikas ved masu, izmantojot piedevas, veido un apdedzīna kieģēļus. Tie ir gaiši rozā krāsā. Sāk arī iekrāsošanu, tādus kieģēļus var izmantot kā apdares elementus. Ziemā saved kārtību inventāru un iekārtas, izdara uzlabojojumus, ja tādi atrasti par vajadzīgiem, pilnīgo tehnoloģiju. Šīs uzņēmums ir vienīgais Latgalē celt-

niecības kieģēļu ražotājs, bet, sprīzot no tā, cik lēni no vasaras laikā izgatavotās produkcijas palikšņiem attīrās pagalms, būvētāju maz. Ja lauku laudis, zemnieki, arī pilsētās dzīvotu turīgāk, nez vai būvmateriālu ražotājiem nenāktos jo plaši izvērst ražosanu.

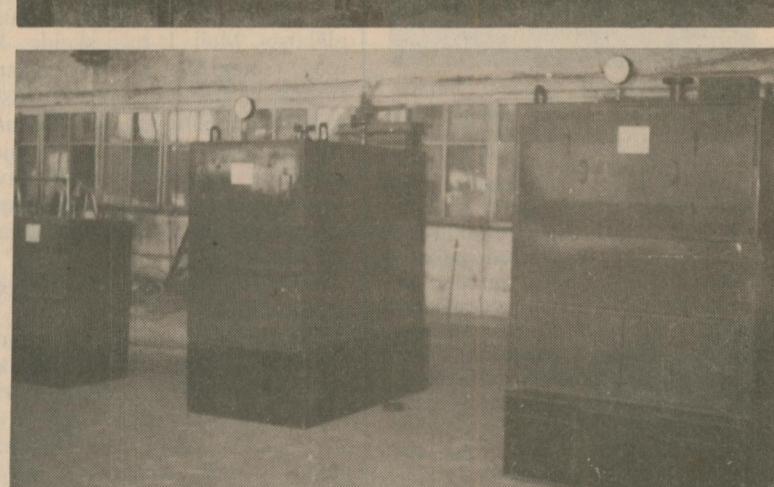
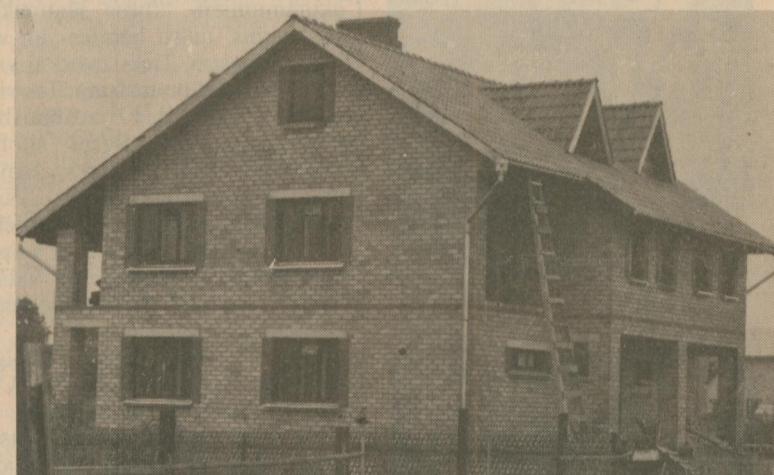
Nopietns darba ritms valda arī otrajā, mehāniskajā cehā. A. Dalkas kungs stāstīja, ka I. Godmanas pamudinājums ražot taupības krāšņīnas viņus rosinājis uz ko nopietnāku, pamatīgāku. Līvānieši izgatavo krāsnis līdz 40, 180 un 400 kilokaloriju jaudas, tās iepāsi iederas lauku maju apsildīšanai, bet pasūtījumu gaužām maz. Ražoja zirgvilkmes ratus un ragavas — pieprasījums tāpat niecīgs. Nopietnākais pasūtītājs šobrid ir Rīgas osta konteineru objekts — SIA «ROKO», kurai izgatavo kravu transportēšanas lieljaudīgus un ar pamatigu celtpēju ratus.

Sezonas laikā abos cehos strādā 130 cilvēki, pa ziemu paliek 85, pārējie var atpūsties un būt rezervē, vidējā alga ap 100 latiem.

Ekskursijā pa cehiem, kur kieģēļu ražotāji jau gatavoja uz sezonas noslēgumam, iepašu uzmanību saimnieki līdzā pievēršēt pēdējā laikā pašu spēkiem, ar pašu izdomu un iniciatīvu izveidotajai apdedzināšanas krāšņu linijai, nesen uzelctajai, kur izmanto jau pieminētās zāgu skaidas un kā tās mehanizēti tiek žāvētas un ievaditas kurtuvēs, tad kā no biezmā dzelzs sloksniem strādnieki liec un metina stiprus riteņus un uzpresa tiem izturīgus gumijas apriepojumus. Pielāgojoties apstākļiem un vajadzībai, inženierītiskie darbinieki izstrādā un ievieš savus efektīgus risinājumus, tehnoloģisko procesu modernizāciju.

Arnolds Dalka, kurš te darbu pirms 23 gadiem iestākā kā galvenais inženieris, un jau labu laiku ir vadiņājis, saviem diviem desmitiem radošo speciālistu, strādniekiem liek pie sirds galveno — patstāvīgi rūpēties par uzņēmuma saglabāšanu. To vienīm izdevies pasargāt no pīmā mežonīgās privatizācijas viļņa, citiem vārdiem, izlaupīšanas un bojēgās, to viņi turpina arī tālāk — vai tad Latgalē vairs neatgriezies pie dzīvokļu un saimniecības ēku būvniecības vismaz tādos apmēros, kādi tie bija Latvijas pirmās neatkarības gados. Smagu triecienu abām SIA deva banka «Baltija» gan ar tiešo līdzekļu iesaldēšanu (pašlaik izskatās pēc piesavināšanās), gan sagraujot zemnieku un citu lauku iedzīvotāju pirkstspējas. Bet, ja jau cilvēki pratuši apkopties pēc kariem, lielām stihiskām nelaimēm, vai tad arī šoreiz nevarēs? Būs vajadzīgas jaunas celtnes Latgalē, uz to cer arī būvmateriālu ražotāji.

A. Rancāns
Attēlos: patikamā krāsā, viegli svarā, izturīgi lietošanā, nepaklāvīgi krasām temperatūras svārstībām, siltumu saglabājoši ir SIA «Būvmateriāli» ražotie dekoratīvie kieģēļi; iemūrēti savās vietās, tie skaitā maju padara vēl patikamāku un pievilkīgāku, ilgi kalpojoši saimniekiem; tādā mājā pašā laikā iederas arī maza gabarita, ar malku kurināmā krāsns.

Kieģēļu pārdošanas cenas

Marka	Mērvienība	65x120x250 mm plānic, cena Ls	88x120x250 mm biezic, cena Ls ar pagroz. nod. 18%
Caurumotic celtniecības	t. gb.	37.29	44.00
M-75	t. gb.	38.98	46.00
M-100	t. gb.		52.54
Caurumotic ārejās apdares	t. gb.	45.76	54.00
M-100 (gludie)	t. gb.	47.46	56.00
M-100 (ar reljefu virsmu)	t. gb.	52.54	62.00
M-125 (ar reljefu virsmu)	t. gb.		60.17
Pilnie	t. gb.	50.85	60.00
M-75	t. gb.	76.27	90.00
M-125	t. gb.	84.75	100.00
M-150	t. gb.		
Nekondicijas plānic pilnie	t. gb.	29.66	35.00
Caurumoto kieģēļu pusītes (11r.x30g.)	1 m ³		5.36
Kieģēļu skēniņas	1 m ³	4.50	5.31
Transporta pakalpojumi:	MAZ 5429 — 0.14 Ls par 1 km + 18% = 0.1652 Ls		
GAZ 3307 — 0.13 Ls par 1 km + 18% = 0.1534 Ls			
JA KLIENTS PĒRK MAZĀK PAR PALIKTNI, CENA PAAUGSTINĀS PAR 0,01 LS PAR KATRU KIEĢELI.	Keramikas bloki 250x350x88 mm maksā 26 santīmus		

Sacer skolnieki

DINOZAURA APCIEMOJUMS

«Tā

LATVIJAS NACIONĀLI KONSERVATĪVĀS PARTIJAS LNNK DEPUTĀTU KANDIDĀTI LATGALĒ

1. Andrejs Krastiņš,
2. Broņislavs Spridzāns,
3. Anna Seile,
4. Pēteris Tabūns,
5. Velta Puriņa,
6. Baiba Pētersone,
7. Jānis Karro,
8. Jānis Žugovs,
9. Imants Kalniņš,
10. Skaidrīte Albertiņa,
11. Mirdza Vitola,
12. Olga Dreģe,
13. Valentīna Kaša,
14. Valfrids Pašķevičs,
15. Indulis Emsis,
16. Jānis Grišāns,
17. Juris Urtāns,
18. Aleksandrs Zeimūls-
Prizevoits,
19. Olegs Batarevskis

GAR VISU DAĻA

Īsts nemiera gars ir daugavpiliets Jānis Žugovs. Dzimis 1950. gadā tātad spēku pilnbriedā, līdz sirds dzīlumiem aizrāvās ar keramiku. Lūk, dažu lielāko izstāžu adreses: Rēzekne, Daugavpils, Rīga, Austrālija, ASV, Francija, Portugāle, Austrija u. c. Daugavpili sarikoja četras, Jasmuiža un Tilžā – pa vienai personālizstādei. Sapēmīs Tautas daiļjama meistara nosaukumu.

Daugavpili viņu pazīst arī kā nenogurdināmu kolekcionāru, kurš kā viens no pirmajiem pievērsis uzmanību Latgales novada neatkarīgajām bagātībām, ko slēpj sevi keramikas izstrādājumi. Viņš daudz pētījis novada keramikas vēsturi, savācīs jo plašu kolekciju, kur darinājumu skaits jau sen pāri tūkstošim un no apmēram simta autoriem, izveidojis īpatneju kartoteku, kurā rodamas zīgas par vairāk nekā 600 agrāk un tagad novadā dzīvojošiem keramikiem.

Jānis Žugovs ir profesionāls mūziķis ar augstāko muzikālo izglītību. Bijis daudzu koncertu organizētājs un dalībnieks, strādāja arī par Daugavpils Tautas teātra direktoru un pateicoties viņam liela mērā varēja atdzīt šī teātra tradīcijas un tagadējā populārā darbība – direktors prata atrast un pieaicināt talantīgu cilvēkus. Viņš vadīja lietišķās mākslas studiju «Latgale», plaši izvērsa darbību mūsu republikā otras lielākas pilsētas sociāli sabiedriskajā dzīvē.

Nozīmīgs J. Žugova kunga darbs bija pašvaldības laikā, kad kā visā mūsu valstī, tā Daugavpili risinājās straujas pārkātošanās un pārorientēšanās vēsturiski notikumi, pāreja uz neatkarīgu un suverēnu valsti. Daudz darba un enerģijas viņš ieg-

Latvijas Nacionāli konservatīvās partijas LNNK un Latvijas Zaļās partijas (LZP) priekšvēlēšanu programma

Tauta. Latviešu tautai ir jānodrošina iespēja saglabāt savu nacionālo būtību, kā arī tautas ikviens dzīvot ilgu, veseligu, garigi pilnērtigu mūžu ekoloģiski līdzsvarotā vidē. Tautas pastāvēšanas pamats ir stipra latviska gīmeņa.

Zeme. Latvijas zeme un jūra ir mūsu visielākā bagātība. Ar to saistītās dzīvesveidās visos laikos ir bijis Latvijas valsts izveidošanās, atmodas un valstiskās nostiprināšanās pamats. Šī bagātība jāsaudzē un jānodod nākamajām paaudzēm, saglabājot bioloģisko daudzveidību un nostiprinot aizsargājamās teritorijas.

Valsts. Latvijas kā nacionālās valsts konstitucionālais pamats ir 1922. gada Satversme. Tautas varas priekšnoteikums ir parlamentāra republika ar attīstītu daudzpartiju sistēmu un spēcīgām pašvaldībām.

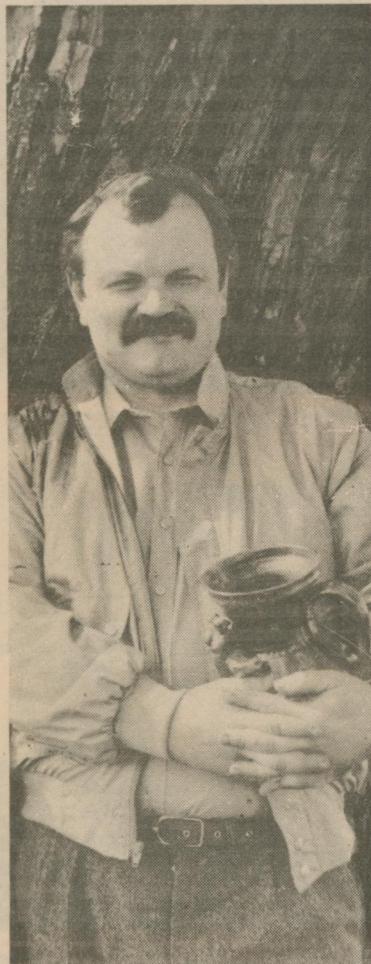
Istenojot savu partiju programmu un cerot uz vēlētāju atbalstu, LNNK un LZP apņemas:

1. Veikt konsekventas ekonomiskās reformas, radot finansiālo nodrošinājumu privatizācijas un zemes reformas pabeigšanai.

Iestājties par stingru monetāro politiku, neatkarīgu Latvijas banku un bezdeficita valsts budžetu. Pastiprināt banku uzraudzību, ieviest noguldījumu apdrošināšanas sistēmu.

2. Sakārtot nodokļu likumdošanu, lai veicinātu rāzošanu un novērstu to nemaksāšanas iespējas. Samazināt nodokļu likmes. Stabilizēt pašvaldību budžetus.

3. Radīt priekšnoteikumus tranzīta un eksporta palielināšanai, ostu attīstībai, nodokļu jekasēšanai un, novēršot preču kontrabandu, papildināt budžeta ienēmumus. Realizēt pensiju reformu, tās palielinot, diferencējot un izveidojot pensiju fondus. Atcelt ierobežojumus saņemt pensijas strādājošiem pensionāriem, sekmēt obligātās veselības apdrošināšanas ieviešanu.

uldija, būdamys pilsētas domes priekšsēdētāja vietnieka amatā, savu roku pielika vietējās preses jautājumu izkārtošanā un tagadējais laikraksts «Latgales Laiks» ierindojies starp labākajiem valsts reģionos.

Pašlaik Jānis Žugovs ir LNNK kurators Latgalē, nodarbojas ar mūsu novada kultūras, izglītības un sociālajām problēmām, izvirzīts par deputātu kandidātu LR 6. Saeimās vēlēšanām. Un kā vienmēr ir aizrāvies ar saviem daudzajiem pienākumiem, kā vienmēr energisks un darbīgs. Viņš interesējas par visu un visur vijam ir savs vards, sava nostāja. Ja tadi visi būtu mūsu valsts parlamenta locekļi, Latvijas nerinētu vis kā skaidīja ap atvaru Daugavā.

Attēlos: Jānis Žugovs ar savu darinājumu; dzīvokli mūzikas nodarbību laikā

TAUTAI PAŠAI JĀGLĀBJ SEVI

Visi godīgie cilvēki pamatoji ir satraukti par šodienu, par savu rītdienu – savu nākotni.

Lielākā tautas dala, pusbadā dzīvoda, smagi cieš. Daudz lauksaimniecībai noderīgas zemes paliek neapsētas. No latvijas rūpniecību skursteņiem kāpēt vārgas dūmu strūklīnas. Ražošana netiek veicināta, valdība «velk dzīvību» tikai no ārzemju un iekšējiem aizņēmumiem, kurus jāatmaksā būs mums, mūsu bērnīm un vēl bērnu bērniem. Tieki izpārdoti valsts un pašvaldību išpašumi. Tas viss apdraud Latvijas neatkarību. Panikst kultūra. Bērni skolās netiek audzināti par savas zemes un tautas patriotiem. Nav nodrošināta ne valsts, ne atsevišķa cilvēka drošība. Visapkārt ir haoss, birokrātija un korupcija. Valsts vara ir saaugusi ar krāpniekiem, zagliem un varmākām.

Sīs un vēl daudz bēdīgu patiesību ir zināmas visiem. Cik ilgi vēl jausim tā turpināties?

Pie varas esošie kungi ciniski māna tautu ik dienas atkārtojot: «Esam panākuši Latvijas uzņemšanu Eiropā un tas ir mūsu glābiņš». Meli. Ir taču skaids, ka mūs neglābēs ne uzņemšana Eiropā, ne dzīvošana pēc citvalstu vadinātu ieteikumiem, ne iztapsana viņiem. Mēs redzam, ka Krievijas impērijas atjaunotāji noslepkavo veselas tautas un tas netraucē viņai saņemt vadošo rietumvalstu atbalstu un palīdzību.

Vai ir izeja no šāda stāvokļa, jeb tas bezcerīgs?

Izejai ir jābūt, un tāda ir, ja tauta nezaudē cerību. Saprotams, ka tikai bezatbildīgs avantūrists var teikt: «laidiet pie varas mani, un es 2 – 3 gados Latviju pārvērtīšu par ziedošu dārzu, kurā visi dzīvos pārpilnībā. Aplama ir doma, ka ar laiku viss nokārtosies pats no sevis.

Izeja meklējama mūsos pašos, ikkatrā no mums. Izeja ir mūsu tautas garīgā un morālā atjaunotnē, augšāmcelšanās, mūsu aktivitātē, mūsu nacionālā pašapziņā, pašlepnumā.

Vai drīkstam vēl ilgāk pieļaut, ka vairākumam no Saeimā sēdošajiem vienaldzīgs ir tauts liktenis?

Vai tiešām vēlētāji vēl nav saskatījuši un sapratuši, ka pašreiz Latvijā pie varas esošie, bailēs no pie varas esošajiem Maskavā un Vašingtonā, pat necenšas likvidēt okupācijas un kolonizācijas sekas? Tieši otrādi: atstāj bijušos militāristus, un latviešu pārkrievōšanas nolūkā iepludinātos okupantus uz mūžīgiem laikiem dzīvot Latvijā, tā veidojot apstākļus, lai latvieši vairs nespētu atgūt reālu varu savā Tēvzemē?

Tieši pēc tā cenšoties, Saeimā ar

4. Valsts investīcijas un valsts garantētos ilgtermiņa ārvalstu kreditus novirzīt tautsaimniecības attīstības veicināšanai, infrastruktūras uzlabošanai, resursu taupīšanas un vides aizsardzības projektiem.

Ar likumdošanas un nodokļu politiku veicināt mazo lauku centru un mazpilsētu attīstību, saglabājot Latvijas novadu savdabību.

5. Īstenot reformas tiesībsargājības iestādēs, nesaudzīgi cīnities pret ekonomisko un organizēto noziedzību un korupciju. Palielināt iedzīvotāju drošību uz ielām un dzīvesvietās.

Mainīt likumdošanu, lai bankrotējošo banku un firmu išpašniekiem būtu jāatbild likuma priešā, arī ar savu mantu, kompensējot zaudējumus noguldītājiem.

6. Saskaņot likumdošanu un kvalitātes standartus ar ES, vienlaikus ievērojot nacionālās intereses un pilsoņu labklājības nodrošināšanu. Attīstīt reģionālo sadarbību ar Baltijas un Ziemeļeiropas valstīm. Starpvalstu sarunās risināt okupācijas un tai sekojušās kolonizācijas sekū likvidēšanas, kā arī Abrenes jautājumus.

7. Realizēt valdības atbalstu kultūras, izglītības, zinātnes, medicīnas un vides aizsardzības pasākumi istenošanai gan ar dotācijām, gan ar mecenātu un kultūras fondu darbību veicinošu nodokļu politiku, kā arī izmantojot līdzekļus no valsts monopola uz alkohola un tabakas izstrādājumu tirdzniecību.

8. Nodrošināt iespēju iegūt obligāto pamatizglītību un apgūt profesiju. Pielidzināt izglītības darbinieku algas civildienesta ierēdu algām. Pakāpeniski pāriet uz valsts apmaksu izglītību tikai valsts valodā.

9. Izveidot Latvijas drošības interešām atbilstošus NBS. Nodrošināt ar profesionālu apmācību, brūnojumu un sakaru sistēmām zemessardzi un aizsardzības spēkus. Panākt Latvijas daļu Rietumeiropas savienībā. Nodrošināt zemessardzes sociālās garantijas.

10. Atbalstīt lauku sētu un stipri zemnieku saimniecību veidošanu, veicinot to kooperāciju. Aizsargāt iekšējo tirgu, nosakot ikgadējā valsts iepirkuma apjomu.

Vienkāršot Zemkopības ministrijas struktūras, atjaunot Meža ministriju. Attīstīt mezsaimniecību, nodrošināt lauku iedzīvotājiem ienākumus un darba vietas.

politiskai apvienībai, kuras priekšgalā ir bijušais iekšlietu ministrs Z. Čevers, pēdējais bijušās LKP CK sekretārs ideoloģiskajā darbā I. Ķežbers, līdzšinējās «Demokrātiskās partijas» deputātu frakcijas priekšsēdētājs, A. Kreituss un kurai grāsījās pievienoties «Tautsaimnieku politiskā apvienība».

No tā, kāds cilvēkus ievēlēs 6. Saeimā, būs atkarīgs ne tikai tas, vai turpināsim grimt nabadzībā, būsim vai nebūsim visi paēduši, vai būs nodrošināta tautas veselības aprūpe; vai skolās rūpēsies par mūsu bērnu patriotisku audzināšanu, un uzplauks kultūra, saglabāsies tautas labākās tradīcijas, bet arī tas – būs vai nebūs latviska, neatkarīga Latvija; būs vai nebūs latvieši dzīves noteicēji savā zemē un izšķirsies latviešu kā nācijas liktenis.

Tātad viss atkarīgs no tā, kāds būs 6. Saeimas sastāvs. Nav un nevar būt, ka latviešu vidū vairs nav godīgu, nesavītu, kompetentu cilvēku, kuriem var uzticēt valsts vadību, kam tautas intereses būs pirmā vieta!

Nav taču tā, ka esošajā Saeimā visi deputāti ir rīkojušies pret tautas interesēm. Ir kaut neliela dala deputātu, kas visiem iespējamie līdzekļiem aizstāvēja un aizstāv tautas intereses (LNNK, T un B, daļa no LZS un KDS), taču viņi, atrodoties mazākumā, reti kad spēja aizkavēt valdošā vairākuma prettātisko rīcību. Visi, kas sekoja 5. Saeimas darbam, varēja pārliecīnāties par šeit teiktā patiesumu. Tagad pilsētās, rajonos, atsevišķas darba vietas arī biežāk ierodas 5. Saeimas deputāti un jauni deputātu kandidāti uz 6. Saeimu. Nevajadzētu izvairīties no šādu sapulču apmeklēšanas, bet piedalīties tajās un būt aktīviem, izjautāt pretendēntus, kā viņi ir balsojuši par svarīgākajiem un jau pieņemtajiem likumiem, ko viņi darīs, ja tiks ievēlēti 6. Saeimā.

Vislaunākais ir atteikties no cīnās pret jaunumu, nogrimt bezcerībā. Pazaudēt cerību, ticību labā uzvarai – nozīmē podošanos jaunumam. Vēl nav par vēlu. Par vēlu būs pēc 1. oktobra – pēc 6. Saeimas ievēlēšanas, ja atkal kļūdīsies vēlētāji.

Tagad viss vēl ir pašas tautas rokās. Mums pašiem sevi jāglābj no bojāejas. 6. Saeimā jāievēl godīgu un spēcīgu latvisku Latvijas patrioti.

Eduards Berklavšs,

5. Saeimas deputāts, kas veselības stāvokļa dēļ uz 6. Saeimu nekandidēs.

Ilona Salceviča

CEREIBA SKOTĀS UZ NOKŪTNI

Nu vysas sirds pīcījūs par avīzi «Zemturi», kas izavārtuse par nūpītnu izdavumu, kas atspūguļo un rysnoj golvonūs Latgolas sabīdriskos dzeives vaicōjumu un problemas. Latgolas Televīzijas sabīdrības raidējums «Akcent» išoce, labi un dzīgon plāš izvērse pōrrunas par latgalīšu volūdas un tōs nōkūtnes izredžu vaicōjumu. Tūmār raidējumu cikls, kurā tyka pausti dažādi, ari preteji vīdūkli, nīkō naatrīsynōja. Nikas natyka nūlānts un nikaida reiceibas programma natyka izstrōdōta. Tys gon nav ari televīzijas raidējuma kompetence un īspējōs. «Zemtura» diskusija par latgalīšu volūdas un literatūras veicōjumim, gon otkon atkortodama «Akcentā» jau izsacītūs dažādūs vīdūkļus, šū problemu rysnōjumu pāverzējuse kritī viņtōjō. Diskusija nav nūsāslāguse, un tōs kūpsavlkumā obligati un vysaidā zīpā jōpijam un turpat «Zemturi» un ari cytūs izdavumus jōntūpīcī latgalīšu rokstu volūdas pareizraksteibas nūteikumi, kurus uzstrōdījuši kompetenti zynōtniki. Tī gon bytu jōpijam vyspōrejā lītōšonā, naatkareigī nu tō, voi tī pateik voi napateik. Ari es pīderu pi tim vacmūdeigajim cylvākim, kurim t. s. L. Leikumas raksteiba napateik, tūmār es uzskotu, ka munai napatīkšonai nav nikaida svora pret zynōtniku pamatotim argumentim. Jā, volūdas pēteišona ir gōjuse uz prišku, ari ortografijas lykumim ir jōbyut atbilstūsim modernūs volūdniceibas atzynūnumim. Tī ir jōpijam, un izdevnīcībom navajadzātu izdūt nīkō tāida veidā, kas naatbytī šīm nūteikumi. Bez ūabom, demokratiskā vāstī katra dreikst drukōt kū un kādā volūdā jam pateik, tūmār paraleli šī īspējama pašdarbeibai ir jōpastōv normalai ortografijai.

Jo byus ar lāmuma un lykuma spāku apstyprynōta ortografija, tod varēs ari sōkt ceiņu par latgalīšu volūdas mōceišonās išvīšonu školos. Jōsceina byus navys ar vāldeibu, ar Izgleiteibas ministrijū, kas nīmoz nav tam pretim, bet gon ar vacōku nāyznōšonu un naizpratni, bārnu dabīšu slynkumu un školotōju ari varbyut dabīšu, bet nāpīlaunamū kyutrumu. Dūmoju, ka tys jōdora nu sōkumškolas, nu 1. klases, uz reizēs mōcūt latvišu volūdas divas formas, tōs napretstotū, bet saleidzynojūt. Vīna ir vālsts volūda, kurā ari nūteik vysu pīkšmatu mōceišonā, ūtōr ir dzīmtō volūda. Obas ir tyvas, dōrgas, milas, obas jōmōk. Latgalīšu bārni, kai lykums, atnōk uz školu un lītoj napareizu sovu vacōku imōceitu vālsts volūdu. Školotōjas uzdavums ir delikati, nīvina

naaizvainojūt, nūrōdeit uz atškireibom obu ūš volūdu fonetikā un gramatikā un obas sōkt mōceit.

Lai tys bytu īspējams, obas šōs formas pareizi jōpīrvolda školotōjim. Cik tādu školotōju šudindās Latgolā ir? Varbyut, dažas Rēzeknes Augstškolas absolventes. Varbyut pa kādam Latvijas Universitates un Daugavpīls Pedagoģiskos universitates absolventam.

Zīmītō volūda školā jōmōca navys fakultativi, jo nīvins normals školāns nīkō naoblīgata nagrib mōceit, bet kai obligats pīkšmats Latgolā. Latgolā var pastōv sovas īpāneibas – 15. augusta svātki, obligati dzīmītō volūdas mōceišonās u. tml.

Lapi ari naasūt gribējuši ni mōceit, ni mōceit sovu volūdu školā, ni ari kūpt un veidot tōs rakstīk formu, aizabīldyndāmi, ka vysi lapi mōkūt tōs vālsts volūdu, kurā kota ciļts dzīevojūt – voi nu sōmu, voi norvegu, voi zvīdu. Bet atteiceigūs vālstu valdeibas obligatā kōrta ar obligatu dzīmītō volūdas mōceišonu školās panēce tū, ka lapu volūda vairs nav tikai sadzēives un folkloras tradiciju kūpšonas līmīni, bet tai ir sova literatūra.

Mes, latgalīši, daudzi tō nagribom. Ryugums pōrjam, nūsaverūt un nūsaklausūt, kai cylvāks dažkōt par sovu volūdu pasoka pat ar zynomu lapnumu – «Es tū namōku.» Ka tys ir? Parostō, jau vēsturē aizgōjušo kōrku vōcīteiba, kōrku pūliskums, šūreiz – kōrku balistikums.

Par tū, ka latgalīšu volūda ir dzīeva un vēl kādu laiku pastōvēs, par tū nav nikaidu ūabu. Pōrcītuse vārķokus drukas aizlīgumus, tagad divos paaudzēs nakupta, jei tūmār ir dzīeva, taitod – līti dzīeives spējeiga un nūtēreiga.

Bet kai ir ar literatūru? Sovu pīlnibrīdumu un uzplakuma laiku pīdzelvījose 2. pasaūla kara laikā, latgalīšu literatura turpīnā vēl zīdēt un auglus nest trymādā, pasateicūt Vladislava Lōča un jō leidzīgtāku pošaizlīdeigajom pyulem. Jys nūtēreja latgalīšu drukōtu vōrdu, un 1990. godā, pōrjamūt latgalīšu rokstu izdūšonu Dzīminē, varējom saceit – tagad vys myusu pošu rūkōs.

1990. godā dorbu sōce Latgolas Kulturas centra izdevnīcība Rēzeknē – lelōkō un golvonō Latgolas un latgalīšu rokstu izdēvēja. (Tōs vadeitōjs – jau pēlneitu atzīneibu igyvūšais Jōps Elksnis). Izdevnīcības aprupē iznōce Ontona Kūkōja dzējūlā krōjums «Sovā saimē» (1991) – dzīeja dzīmītā volūda. Ar itōs grōmotas

iznōkšonu tyka lauzts ūtrais, kaut naoficīlais tūmār ilgais un borgais drukas aizlīgums, kod vineigais, kai dreikstēja nūdrukōt kādu tekstu latgaliski, beja folkloras publikacijas, varbyut ari kāds citās. Izdevnīcība pōrēja «Tāvu zemes kalendā» sagatavošonu un īspīšonu. Sōcūt ar 1991. godā, 1939. godā Vladislava Lōča išokatais «Tāvu zemes kalendārs» izīt Dzīminē.

1991. godā iznōce desmit Ludzas rakstnīku kūpkījums V. Trojanovska sakōrtōjumā – «Saule izkaps kōtā» – palāka, naizskateiga grōmatena, bet tei rōdejā, ka latgalīšu rakstnīceibai ir potēcees, ir rezerves.

1992. godā laseitōjs sajēme rokstu krōjuma «Olūts» 8. numeru («Dzīminē 1943. – 1944. godūs beja 1. – 6., trymādā – 1947. godā – 7.»).

Klajā nōce diivi možus laseitōju vēl šūdiņ īcīneiti Ontona Slišāna dzējūlā krōjumi «Raibi panti» (1991) un «Lyugums sapnešam» (1992). Sekōja vērtīne latgalīšu autoru dorbu pōrpublicējumu un kādreiz izdūtūs dorbu izlašu obōs latvišu volūdas tradicijos – «Nāaizmērstulei – 100» (1990), J. Pābērzam – 100» (1992). J. Klīdzēja «Seši kalni» (1991), «Eņģeliši nav miruši» (1993). Mynami vārķoki pyrmīdavumi kūpnacionalajā latvišu volūdā nu kurim vērtēigōkī ir F. Murāna dzējūlā krōjums «Svešūmā klīstot», Martas Bārbales «Dvēselite mana» (1993), Alekša Rubuļa romāna «Ar nāvi uz tu» atkātotais izdevums, Stanislava Kursīša memuari «Atmīnu celos» (1994).

Izdevnīcības saryupātās, bet saprītamu īmeslu dēl tautā moz populaars ir zynōtnikas brōšuras – profesora Heinriha Stroda «Boleslav Brežgo» (1990), Heinriha Soma «Latgales vēstures mācību programma, pamatfakti, avoti un literatūra» (1992), K. Poča un I. Poča «Leskats Latgales vēstures historiogrāfijā» (1993). Itim izdāvumim ir lela izziņas vērtēiba, un tūs izdūšona ir apsveicama un teicama.

Ontona Slišāna dili izjostā, patriotskā dzīeja pīaugušajām «Tāvaine mūma» (1992) iznōce Rēzeknes Latgalīšu kulturas bidreibas sagatavotā izdāvumā. Tai paraleli Rēzeknes Kulturas centra izdevnīcības sagatavotajim dorbum latgalīšu literatūra sōce it tautā vēl cytu izdevnīcību aprupē, nu kurom lelōkais davums pīdar Latgolas lauku kompleksam «Jasmuiža» (vadeitōjs O. Rancāns). Vēl pyrms šō apgōda nūdybynošanas Raiņa Literatūras un mōkslas vēstures muzeja izdāvumā tyka sagatavotā un izdūta latgalīšu

trymdas dzejas izlase «Gōjputnu dzīmēs atsagīššona» Raina muzeja Jasmuižā vadeitōjas Baibas Ducmanes un muzeja leidzstrōdneicas Ritas Klungstas sakōrtōjumā. Itymā grōmotā ītvartī 7 autoru 55 dzējuli, un, nasaverūt uz daudzom kādom un nāpīneibom, izdāvums pēlējīs pošu syltōkū atzīneibu, taipat kai vysa nālaike Baibas Ducmanes dorbošōnos Latgolas kulturas veicīnošanas dryvā.

1991. godā Latgolas kulturas kompleksā «Jasmuiža» tūrā izdāvumā laide tautā lelōs patriotes Martas Skujas dzējūlā krōjumu «Nazīnā», 1992. godā izdevē monišora Nikodemā Rancāna saraksteitū un tautā īcīneitū grōmotu – Kristopa Brema «Ceļojums pa pa Latgolu», pyrmīdavumu – Franča Kempa apcerējumu «Gersikas karalvalsts» (1992), pyrmīdavumu – Andra Vējāna «Latgolas mozaika» (1992) un dažas cytas grōmatēnas. Vēl dažas izdevnīcības izlaide pa grōmotai, tūmār lelōkais nūpalns latgalīšu grōmotu izdūšonā pīdar Latgols Kulturas centra izdevnīcībai Rēzeknē. Lelōkais nūpalns latgalīšu grōmotai, tūmār lelōkais vīna pēc ūtras iznōkušis 3 grōmotas. L. Latkovska esejas angļu volūdā, J. Klošas dorbu izlasi krīvu volūdā. Ari tei goreigō literatūra, seviški krīvu volūdā, varēja palikti Kūrījas izdevnīcības kompetencē. Tei gon tyka apmoksota, bet tādu peļnu laikam tūmār nanese, lai sekmētu latgalīšu rakstnīceibas dorbu izdūšonu. Izdevnīcības vadeitōjs ir tikai cylvākis, un, kai zynoms, kļyudeitīs ir cylvēceigi, bet kur verās izdevnīcības padūme un par kū tei nasaceinēja par latgalīšu dorbu prioritati? Šai izdevnīcībai vajadzēja byut latgalīšu drukōt vōrda karūgam un vairūgam, jo tei ir lelōkō un golvonō izdevnīcība Latgolā.

Ipričnoja «Zemturi» 28. juja un 4. augusta numerūs īvitōti V. Vonoga un O. Slišāna roksti. V. Vonogs izarōda lels optimists un cerej, ka «Myusu volūda dzīvīšs myusu literatūrā». Lai Dīvs dūd! Pošas lelōkōs cereibas ir uz jaunajim, modernajim un druskus dūsmeigajim jaunajim Daugavpīls pīsim Ivaru Magazeini un Valentīnu Lukāševiču un rēzeknīti Oskaru Seikstu. Prozas dorbus gaidom nu Dianas Varslavānes un Leona Širīna. Latgalīšim ir lels un līti talanteigs prozaikis Ontons Stankevičs, ja bytu vīnōta, normēta latgalīšu pareizraksteiba, voi tod jys naraksteitū latgalīši? Tūmār pošu lelōkū ipričnoju nas Ontona Slišāna paziņojums, ka pareizraksteibas lykums pījmōšona varātu byut par stimulu jam kertīs pī prōvōka prozas dorba. Pazeistūt jō patriotismu un dorba spējas, nazāsaubīs, ka tys tai ari byus un tōpēc vēl ar cereibū varam vērtīs nōkūtnē.

SVARĪGI MUMS VESELĪBA UN MOŽUMS

Aizvien vārāk pārliecināmies, ka veselības stāvoklis cieši saistīts ar un ari atkarīgs no apkārtējās vides ieteikmes, uztrūk lietojamo produktu kvalitātes. Ēdam un dzeram, ko atļauj macīš, bet aizmirstam, ka piesārņotā vide negatīvi ieteikmē gan produktu kvalitāti, gan mūsu pašu veselību un izskatu. Sejas ādas krāsa, matu stāvoklis un viss cīts, ko saprotam ar savu izskata jēdzienu, atspoguļo vispārējo veselības stāvokli. Mazgājamies, lietojam zāles, dekoratīvo kosmētiku – gribam būt skaisti un izskatīties veselīgi. No tā visa galarezultātā atkarīgs mūsu garastāvoklis un darbaspejās.

Tīrīs piesātināts ar kīmiskās rūpniecības produktiem, starp kuriem ir veļas un virtuves pīderumi, mašīnu un telpu mazgāšanas līdzekļi, augu kātēkļu un nezāļu apkarošanas preparāti. Plaši ir parfimērijas un kosmētikas sortimenti, ikiānā lietojamo personīgās higienas līdzekļu. Patērētājam bez profesionālās palīdzības grūti orientēties šajā daudzveidībā un nu viņš apjūk. Kīmiskās rūpniecības produkti bieži tiek iegādāti bez iepriekšējas konsultēšanās, cilvēks tos sāk lietot dažreiz pat neizlasot, sevišķi ja tie nesaprotramā valodā, paskaidrojumus uz iepakojuma, citreiz tādu vispār nav, it tīkai nosaukums, bet no kā prece sastāv, izpaliek.

Lietojot šos līdzekļus, negūstam vēlamo efektu, gluži otrādi – pat kātējām sev. Tas rada neužticību, bailes. Bet reizē

ar to ir skaidrs, ka nākotne noteikti pīderēs tā sauktajai «zaļajai kosmētikai».

Pirms astoņiem gadiem kompānijas «NEWAYS» bioķīmiskajā institūtā atklāts, ka līdzīnejās sastāvdalas, ko pielietoja kosmetikas produktos sejas ādas un matu kopšanai, dekoratīvās kosmētikas un personīgās higienas līdzekļos ir mazefektīvas, novecījot, salidzinot ar jaunākajiem atzinumiem šajā jomā, tehnoloģijas sasniegumiem un bioķīmijas atklājumiem. Daudzi komponenti atzīti pat par bīstamiem ādai iekšējiem orgāniem un veselībai kopumā. Zinātnieki uzskata, ka šīs sastāvdalas kosmētikas un parfimērijas ražošanā sāka lietot daudz agrāk, nekā zinātne spēja noteikt to iedarbību.

Jaunākie bioķīmiskie sasniegumi devuši iespēju tīrīgā parādīties jauna veida parfimērijas un kosmētikas produktiem, kuros netiek izmantotas tādas organismam «vajadzīgas» vielas, kā glīcerīns, tehniskās eļļas (minerāleļļas),

bišu māšu pienīš, parastā sāls, petroleja, rūpniecīkais antifīrs un daudz kas cīts. Tīrīs mums plašā izvēlē piedāvā dažādus «brīnišķīgus» sāmpūnus, zīpes un losjonu, zēleju un krēmu, mazgājot matus un pīcējoties par to smaržu un vieglumu, pēc kāda brīža sākam uztraukties, ka radušas blaugzna, matu šķelšanās un izkrišana.

Mēs venkārīši nezinājām, ka viena no šīs kosmētikas sastāvdalām ir antifīrs, kuru izmanto kā dzesēšanas šķidrumu. Cīta sastāvdala iegūta no jēlnaftas un ar to labākajā gadījumā var mazgāt eļļaino grīdu garāzā...

Ar ko atšķiras kompānijas «Neways» ārstniecīkās un dekoratīvās kosmētikas produkti, sīkāk un konkrētāk pastāstīšu vēlāk. Šoreiz varētu pīt, ka «Neways» nodrošina profesionālu salonu jūsu pašu mājās, taupot gan laiku, gan naudu.

Ēriks Dzenis,
oficiālais izplatītājs konsultants, tālruni 44725 un 23143

PREIĻI ŪDENSSPOGULI

Var vēl lūkoties pie II vidusskolas (sk. Igors Pliča foto) – attēlā pa kreisi; otrs attēls (no «Zemtura» arhīva) datēts ar 1931. gada 14. augustu – tad gan pīls bija skāista un sakopta, gan parka diķi un kanāli skalotās tīri...

PREIĻU PILS 1934. GADA 14. AUGUSTS

KRISTĪBĀM IZCEPA JAUNO RUDZU MAIZI..

Pa reizei ir
milēts,
pa reizei ir
nists,
Un darbā
līdz trešajam
kreklam ir
svīsts.
Pa reizei ir
domāts
un sapnotis
ar.
Pa reizei
kāds slavē,
pa reizei kāds
bar.

Nu ir tā reize, kad īsti saprast nevar, ko darīt – pelt vai slavēt. Dotajā brīdi, man liela atbildība – uzrakstīt par savu, tik tuvu cilvēku, lai viss būtu pareizi, skaisti un interesanti.

Sāķu ar tālu un pavism nesenu pagātni. Bet kā var norobežot, cik kura tālu, ja tā skar tevi pašu? Viss vienādi spilgts atmiņas – pirms mēnešiem un daudzēm gadiem notikušais.

Dzīvojot savu mūža nogali, astoņdesmito gadu beigās musu milā mamma bieži atkārtoja frāzi: «Dieva priekšā vienmēr esmu taisns». Nevarēju saprast, ko līdz galam tas nozīmē. Bet nozīmēja pašu galveno: mūsu Latgales sievas zināja – cik Dievs devi bērnu, tik visiem jānāk pasaulē, un savu mūžu jānodzīvo.

Tā, lūk, kādā Latgales nostūri – Mikānu sādžā, Antonīnai un Jānim Dieviņš devi piecus bērnus. Visi bija veseli, izauga lieli, visi tika izskoloti un izvadīti dzīvē. Tiesa gan, kā jau lielā ģimenē, starp pirmo un pēdējo bija milzīga gadu starpība. Tā mūsu vecāku pirmsdzimtais Antons jau Aizsaulē. Bija par divdesmit gadiem

vecāks par «pedeliti» Viktoru, par kuru šodien būs tas galvenais domu gājiens.

Aceroties mammas stāstus par tiem laikiem, kad savus asiņainos darbus un plosiņos bija izbeidzis otrs pasaules karš, var spriest, ka nekāda labā rīcība, nekāda liela bagātība nevarēja būt Latgales zemnieka sētā, kuram bija 15 hektāri zemes un tik liela ģimene. To pašu bija drīz jāatdot kolhozam kopā ar mantību, kura cik necik bija iekrājusies.

Šodien mēs it kā protam gan budžetu savu, gan ģimeni plānot, vairāk par vienu bērnu grūti uzturēt – pietiek ar to pašu. Bet toreiz, 1947. gadā, noteicējs bija: «Cik Dieviņš deva...» Un Viktoras vecāki nolēma: kā ar tiem lielajiem, bet šis nu būs balsts vecumdiens.

Laikam gan viņu novēlējums piepildījies, jo, izstaigājis skolas klases un augstskolas auditorijas, Viktors ir mājās, savā Latgalē, savā pagastā un pie savas zemes un savai zemnieku saimniecībai izvēlējās vārdu «Mikāni».

Mūsu tēva tēvs, mūsu vectēvs, kurš bija galvenais maizes pelnītājs, Donāts vārdā, agri nomiris, musu tētim Jānim vēlējis:

«Mikānu neatstāj!»

To viņš arī darīja, līdz kamēr mūžā 84. gadā aizgāja Viņsaule. Vectēvs tīcis saukturs par «Myku», no kura arī mantots šis «Mikānu: nosaukums.

Savā laikā mammai taujājā: vai mūsu zeme pirkta? Viņa prata teikt, ka Jonāni šeit dzīvojuši no laiku gala, gājuši no paaudzes uz paaudzi, bet kuras sākums, neviens nepateiks.

Viktors nav ne skaudīgs, ne mantrausīgs, respektē citu – brāļu un māsu intereses. Visus «Mikānus» nav centies paņem viens pats, mēs tos godīgi sadalījam savā starpā. Pieteik visiem, dzīvojam un saimniekojam Mazā un draudzīgā kolektīvā, savā veida kopdarbības saimniecībā, kur

loti labi atmiņa saglabājusi Viktora koka šūpuļi. Es jau biju liela, trīsgadīga aukle, un bieži tajā vajadzēja šūpot brāļuku. Reizēm pašai gribējās pabūt viņa vietā. Tas bija tik sen, tik sen...

Garam bija arī skolas gadi. Uz tiem Viktors ļoti tiecās, nevarēja sagaidīt

mums trim katram sava daļa – man, brāļiem Albertam un Viktoram. Musu robežas ir ar Jāņa Džeriņa un vēcīcīnieku Deņisova īpašumiem, kuri tāpat kopā sadarbojas un uztur draudzīgas kaimiņu attiecības.

Viktora mūžs aizsākās pašā karstākajā laikā – 27. jūlijā (tas bija tās pats 1947. gads), pašā rudzu plaujā un kristībām, par lielu prieku visiem, bija jauno rudzu maize.

un priekšlaicīgi gāja man līdzi, sēdēja solā un skolotāja bija lielas raizes, jo nebija pareizi iemācījies rakstīt.

Skolas gadi, kā katra cilvēka dzīvē, mums bijuši tie skaistākie. Tie laimīgi garām, palikuši pagātnē un atmiņās. Turpat nogulsnējies studiju laiks Jelgavas akadēmijā, kopā ar atmiņām par izlaiduma balli. Līdzi nāk tikai inženiera diploms.

Pirmā darba vieta bija Jaunaglonas

lauksaimniecības skolā. Kā kārtīgs Latgales jauneklis, viņš nevēlējās palikt vecpuišos, apprečēja Aglonas meiteni Lidiju no slavenas – Indrikovu dzimtas. Lielākie priekši viņiem bija ar meitas Rasmas un dēla Māras nākšanu pasaulē. Rasma nu jau patstāvīga, strādā par medicīnisko māsu Preiļu slimnīcā, Māris vēl mācās vidusskolā, bet jau pedējā klasē. Ar darbiem tīcis tālu uz priekšu – krustām šķērsām ar dažādu tehniku izvagojis «Mikānu». Tēvam droša maiņa. Mārim liela vēlēšanās neatpalik no tēva, iet mācīties tālāk. Viņš pārliecināts, ka mūsu Latvijai vajadzīgi tikai krietni mācīti viri.

Kādu vēl akmentīgu lai iemetu Viktora dzīves dārzīnā?

Skaistajā atmodas laikā mēs darbojamies Latvijas Tautas frontē, pagasta tautfrontieši bijām viņam uzticējuši visu Aglonas pagastu. Viņš bija jaunās, brīvās un atdzīmušās, atmodušās Latvijas pagasta «vecis». Tāds amats mazāk kā goda uzdevums, vairāk kā grūta un atbildīga darba, jaunu ceļu iemīšanas posms. Viktors par sevi nev atstājis sliktas atsauksmes.

Mēs, kas sevi uzskatām par mikāniešiem, esam lepni, ka Viktoram bija drosme piekrīt balotēties uz Latvijas Republikas 6. Saeimu. Ceram, ka viņam veiksies, un arī šajā augstajā deputātu krēslā parādis sevi kā istu zemnieku, kura senču amatā prasmes ar savām saknēm aizsniedzas gadsimtu dzilēs, bet kurš pats iemācījies uz saimniecību raudzīties un to kopt ar inženiera acīm un tālredzību. Bet ja ne, tad «Mikāni» nekad nepievils.

Jānīna Streike

Novada vēstures lappuses

TAUTISKĀ GARA VEICINĀTĀJA

Sācies jaunais mācību gads. Skolotāju, skolēnu un viņu vecāku pleciem uzgūlīs vesels rūpju kalns, risinot bērnu izglītošanas un audzināšanas samilzušās problēmas. Un te nu šo to var pamācīties no iepriekšējo paaudžu bagātās pieredzes. Tādēļ arī šoreiz nedaudz pakavēsimies pie Rēzeknes tirdzniecības skolas vēstures un veikuma.

Tā tika dibināta pirms 88 gadiem, un pie tās šūpuļa stāvēja dekāns Nikodems Rancāns, kas pielika daudz pūļu, lai skolu saglabātu, uzterētu tajā tautisku garu, audzinātu krievus cilvēkus. Viņš bija dabūjis nelielu naudas summu, kā arī nodrošinājis vietējo turīgo iedzīvotāju un baznīckungu atbalstu; mācību iestāde varēja sekmīgi darboties. Skolu materiāli atbalstīja arī labvēļu un darugu nodibinātā Tirdzniecības izglītības biedrība.

Sākumā 1907. gadā to vadīja J. Kalniņš, pēc viņa traģiskās nāves – F. Obsteins.

Pieņēma zēnus un meitenes, bija jāmaksā skolas nauda. Mācības notika krievu valodā. Fridrihs Obsteins griezās pie izglītības ministra ar līgumu atlaut katoļiem

skaitīt rīta lūgšanas dzimtajā valodā, tāda atlauja tika sanemta, bet vēlāk nebija liegts ievest latviešu valodu arī ka mācību priekšmetu. Programma bija līdzīga pilsētas skolām, vēl klāt nāca franču, vācu, daudzēm bērniem – arī latīnu valoda, tirdzniecības ģeogrāfija, tirdzniecības aritmētika un grāmatvedība. Tā bija prakstiska skola, kurā 1918. gadā jau skaitījās ap 400 skolēnu. Absolventi kļuva par dažādu banku ierēdņiem, uzņēmumu grāmatvežiem, varēja nolikt tautskolotāju pārbaudījumus jaunus vai pat iet uz garīgo semināru.

Bijušie audzēkņi ar lielu sirds siltumu atminējās ticības mācības un latgaļu valodas pasniedzēju Nikodemu Rancānu, vācu valodas skolotāju Jāni Teteri, franču – Mariju Geinovu, kaligrāfijas – Jezupu Kindzuli un Valeriju Seili. No ievērojamiem skolēniem mināmi vēlākā kultūras darbiniece Tekla Laizāne, «Jaunās Straumes» redaktors, pazīstamais politiķis Vladislavs Sylandzs, dzejnieks Tomass Selickis, ārsts Ontāns Kotāns.

Skolā izdeva rakstu krājumu

«Jauneibas Dūmas», nelielu pašu savākto tautas dziesmu krājumu, kurā ietilpa arī Jāņa dziesmas. Tur nereti rīkoja tautiskus vakarus un kora uzstāšanos, teātra izrādēm, ar tām pat dažreiz brauca uz Rīgu.

Sabiedriskās izglītības un ārpusiskolas zināšanu ieguvei 2-3 reizes gadā tika rīkotas ekskursijas uz Rīgu, Jelgavu, Ostrovu, Pleskavu. Īpaši saistoši bija braucieni uz Pēterpili, uz turienes latgaļu koloniju. Skolēni apskatīja dažādu konfesiju baznīcas, Valsts domes telpas, Ermitāžu, daudzus muzeus, apciemoja «Dryvas» redakciju un tas redaktori Kazimeru Skrindu pabija «Jaunu Ziniu» redakcijā pie Vladislava Rubuļa, piedalījās Muzikāliskās biedrības sarīkojumos.

Sabiedriskais darbinieks, inženieris un literāts Francis Kemps «Jaunu Ziniu» 1913. gada 20. numurā rakstīja:

«Šei škola ir vīneigō vysā latgalīšu zemē, kur latvīšu mōcekļu skaits ir lelōks par cytom tauteibom. Školu dybynōja latvīts, tagad tū satur un voda latvīšu spāki, tōdēļ šei školas pi tautas ir atroduse lelu cīnu un gūdu. Un ar kotru godu latvīšu jauno paaudze vysvairōk pūšas uz Rēzeknes Tērdzeibas školu. Tērdzeibas školas audzēknī Rēzeknē ir slovoni kai vīni nu lōbokajim.»

Vēcās nams izrādījās par šauru. Uz Rēzeknes pilsētas valdes dāvātās zemes par 25000 rubļu kredītu 1914. gadā tika uzcelta jauna lepīha ēka gotiska stilā, skaistākais pilsētas nams, kas pacēlās kalnā pie Pēterpils – Varšavas trakta Kovšu ezera krastā.

Pirma pasaules kara laikā skola plika uz vietas, tādā mācījās arī Kurzemes bēgļu bērni, izvietojās Jelgavas zemkopības skola. 1917. gada vēsturiskā kongresa dienās tur notika vairākas svarīgas apspriedes. Latvijas brīvvalsts laikā 1920. gadā tās mantojumu pārņēma jaundibinātā valsts vidusskola. Pēdējā kara beigās ēka tika iznīcināta, taču par tās telpās kādreiz izvietoto tirdzniecības skolu tautā palikusi laba slava, bet audzēkņiem – visgaišākās atmiņas.

Viktors Trojansovskis

Ludzas bērnu jaunrades namā par metodikā strādā Antonija Tretjakova. Aizritējuši daudzi gadi, izauguši un savas jaunas ģimenes nodibinājuši tie bērni, kuri kādēreiz bikli vēra šī nama durvis, te mācījās zīmēt, rokdarbus, strādāt ar grāmatu un visu citu, ko spēja piedāvāt nams. Arī pašas meita jau sen ir patstāviga, audzīna savus bērnius. Bet Tona joprojām citīgi iet darbā uz savu «namīnu», kurš sajūs bargajos gados dalu telpu atdevi aptiekai, pats iztieki lielākā Šaurībā. Pastāvēšanas laikā tādā sakrātās daudz interesantu materiālu un, pēc metodistes ierosinājuma, bērni savākuši teiksmas un nostāstus par novadu, par vēstures un kultūras liecībām, ievērojamiem cilvēkiem. Te lieti noderēja Tonai LU iegūtā žurnālistes kvalifikācija, arī neskaņāmas publikācijas rajona presē un citos izdevumos.

Vinai ne reiz vien tika piedāvāts uzņemties nama vadībā, tāpat pāriet darbā uz rajona avīzi, bijuši citi vilinājumi un aicinājumi. Tona palikusi uzticīga savam sākumamatam. Liekot lielā to roci, ko vēlāk saņemt mantojumā par vecākiem, kopā ar dzīvesbiedru Voldemaru Missu uzceļuši māju pie gleznaīnā Runtortas ezera. Tas tāpat jau labi pasen, bet

dabīnieks, kurā sastāv no 1966. gada. ... Dzīvi viegli var izniekot, metājoties no vienas vietas uz otru, meklējot, ko «siltāku». Bet var no sakuma līdz galam palikti uzticīgs vienai darba vietai un vienai profesijai – tad tā ir divīt un vairāk vērtīga. Ne A. Tretjakova, ne G. Kandāts un daudzi citi vienīm līdzīgie nesudzīs, ka veltī būtu tērējuši atvēlētos gadus. Vini zina, ka cilvēks ir tik liels, cik augšu vērtē savu darbu.

Attēlos: A. Tretjakova valasbrīdī ar mājas sargu un mīlu – sunīti; G. Kandāts pie nama pilsētas dzīvoklī, kur kuplā krūmā atvāsāras saulei preti veras rudens ziedu čemuri.

RĒZEKNES KOMERCSKOLA

Kārtējo Saeimas vēlēšanu priekšvakarā mūsu valsts iedzīvotāji ir apjukuši, dzīļi vilušies cerībās, tos nomāc neticība politiskajām partijām un nākotnei vispār, ļoti daudzi nodzeras, stājas uz nozegumu ceļā vai dodas pašnāvībā. Lielum lielai tautas daļai ar grūtībām izdodas segt savus visnepieciešamākos izdevumus, bet visai ievērojams cilvēku skaita atrodas uz bāda robežas vai jau badojas. Turklāt viņi neredz iespēju uzlabot savu stāvokli. Rezultātā līelākā daļa cilvēku, kā to liecina sociologu aptaujas, atrodas psiholoģiskas krizes stāvokli, bet visa valsts faktiski ir nonākusi morālas krizes situācijā, nerunājot nemaz par lauk-saimniecisko, rūpniecisko un finansu krizi. Kāpēc esam tādā stāvoklī? Kāpēc izložota un izcīnīta neatkarīgā Latvija pārvēršas par jaunu pamāti? Kāpēc atkal Latgalē ir vislielākais bezdarbs, visvairāk pamestus, nekoptu lauku, nīkstošu mazpilsētu? Kāpēc aizvien biežāk tiek izteikta atzīja, ka pie padomju varas bija labāk? Par ko šādos apstākļos balsot un vai vispār piedalities vēlēšanās? Kam uzticīties?

Lūk par šiem jautājumiem gribu dalīties pārdomās, balstoties gan uz vēstures studijās gūtajām atzīmām, gan uz vērojumiem mūsu sabiedrības saimnieciskajā, politiskajā un arī kultūras dzīvē, gan uz sarunām ar cilvēkiem.

Vispirms par to, kas tad īsti ir noticis mūsu valstī sociālisma bankrota rezultātā un PSRS sabrukšanas gaitā. Kā rokās ir nonākusi ekonomiskā un politiskā vara? Latvija 80. gadu beigās un 90. sākumā ar plašu tautas masu atbalstu faktiski notika «augšu» revolūcija, kurai ir visai daudz līdzīgu iezīmu ar 17. un 18. gs. tipiskajām pilsoniskajām revolūcijām Rietumeiropā, kad notika pāreja no feodālisma uz kapitālismu, no feodāla ipašuma formām uz privātpašumu, no absolūtās monarhijas uz konstitucionālo monarhiju ar vairāk vai mazāk ietekmīgiem tautas pārstāvniecības orgāniem (parlamenti). Šajās valstīs par dominējošo ipašuma formu kļuva privātās.

90. gadu sākumā arī Latvija, sabrukot vistotalitārākajam režīmam krievu sociālisma paveidā, faktiski sākās un pašlaik turpinās pāreja no valsts ipašuma ar dažādiem tā paveidiem, kurš stipri atgādināja feodālo ipašumu, uz privātpašumu. Tiesa, feodāla ipašuma atšķiriba no sociālisma laika valsts ipašuma, starp citu, bija tā, ka feodālās valstis visa oficiālais saimnieks bija monarhs, bet totalitāra sociālismā, it kā bezpersoniskā valsti, būtībā tā bija valdošā elite ar PSKP politburo priekšgalā. Protams, identiski šie procesi nav un nevar būt, jo kā ne kā ir 20. gs. beigas, cīta ir iedzīvotā struktūra, cīts izglītības un kultūras līmenis. Turklat Latvija vēl kļāt nāk specifiski momenti, kuri būtiski ietekmēja šo procesu un sarežģīja to – t. i., latviešu tautas cīņa par neatkarīgas valsts atjaunošanu un cīņa par savām tiesībām savā zemē, cīņa par Latviju pastāvējušā līdz 1941. gadam privātpašuma restaurāciju un milzīgu valsts uzņēmumu pastāvēšanu, kuri radušies pēckara gados un uz kuriem nav oficiālu pretendētu un kuri līdz ar Latvijas valstīs neatkarības atjaunošanu kļuva par tautas nacionālo bagātību un mantkārīgo cilvēku iekāres objektu. Un beidzot, Latvija šī pārkātošās notiek ārkārtīgi strauji, salīdzinot ar dabisko kapitālisma attīstību Rietumeiropā, kur šie procesi ilga līdz pat pusotram gadsimtam, ieskaņot pilsoniskās revolūcijas, izmīsumā iedzīto strādnieku stīhiskās sacelšanās un sīkpilsoņu cīņu par savām tiesībām un vietu jaunajā sabiedrībā. Tomēr, kā jau atzīmēju, ir tipiskas kopējas iezīmes gan varas pārnēmēju sastāvā, gan cilvēku psiholoģiskajā noskoņojumā, cerībās un ilūzijās, gan procesu norisei un rezultātās. 17. un 18. gs. pilsonisko revolūciju rezultātā ekonomisko un politisko varu ieguva aktivākā jeb «progresīvākā» daļa no vecajām privileģētajām kārtām – «jauna muižniecība» Anglijā, daļa feodālu Franciju, tāpat lielie tirgotāji, auglötāji, nodokļu atpircēji un nelielā daļa «iznireļu» no zemākajām aprindām caur armiju, vai ar spekulāciju palidzību. Protams, sava daļa tika izglītotajam vidusslānim, iepāši juristiem. Ari tam, piemēram, Franciju valdīja milzīgs pacēlums, patriotisms, lozungi: «Brīvība, Brālība, Vienīdzība», kas izrādījās par ilūzijām, jo sākās vēl dzīļā un plašākā sabiedrības mantiskā diferenciācija, bet tautas poziciju

nosacīta.

Kas tad tieši nokļuva pie varas Latvijā un citās pēcsociālisma zemēs? – Kopumā ķemot tā bija padomju laika «pārdzīmīsi» dažādu politiskās un ekonomiskās varas līmeni elite (partijas komiteju sekretāri, valsts varas pārstāvji, ministriju darbinieki, rūpnieci vadītāji, daļa inteliģences, juristus ieskaņot), daži represēti un emigrantu un padomju laika «jaunās» mafijas pārstāvji. Latvija, pateicīgās tās loti augstajai kolonizācijas pakāpei, respektīvi cittautiešu augstājam procentam iedzīvotājā sastāvā, šis pie varas (ekonomiskās un politiskās) nokļuvišo spēku sastāvs, ir diezgan raibs, ar atšķirīgu nostāju pret svarīgākajām valsts problēmām, ar dažādu ietekmi politiskās un ekonomiskās varas sektoros un pat valsts reģionos. Ipaši jūtama ir cittautiešu dominante tirdzniecībā, finansu sfērā, kā arī tādā nozīmīgā varas struktūrā kā policija. Šie minētie

slagabāšanu zem līdztiesības izkārtnes politiskajā un saimnieciskajā dzīvē. Šis apstāklis būtiski ietekmēja iekšpolitisko situāciju valstī, atklājot Latvijas kā kolonijas smago mantojumu. Jāpiezīmē, ka visas varas, kuras te valdījušas, centūs atstāt savu «zābaku» Latvijas durvis, sākot ar vācu t. s. bruniniecisko muižniecību, beidzot ar krievu armijas atvajināto virsnieci, dažādiem speciālistiem un laimes meklētājiem. Interfrontē iestājās par Latvijas palikšanu Krievijas sastāvā – PSRS vai NVS formā. Politiskajā jomā tā cerēto mērķi nesasniedza, taču pacentīs gūt revanšu ekonomiskajā jomā. I. Godmanā valdības «šoka terapija» un izsludināta visatlaudība, (viss atlauts, kas nav aizliegts), jeb ekonomiskais liberālisms pavēra celu Latvijas nacionālās bagātības izlaupīšanai, sākot ar uzņēmumu apgrozījuma līdzekļiem, modernākajām iekārtām un ipaši t. s. stratēģiskajām rezervēm,

ietaupījumus un arī faktiski pensijas, saņemot noniņelētus sociālos pabalstus. Turpinoties pašreizējām ekonomiskās politikas kursam, uz stāvokļa uzlabošanos cerēt nevar. Latvijas valsts klūst aizvien nabagāka, stieg aizvien dzīļā ārzemju parādos, budžetā trūkst naudas veselības aprūpes sistēmas uzturēšanai, izglītības darbinieku atalgošanai, kas izsauca spējīgāko cilvēku aiziešanu no skolām. Augstskolas tiek mudinātas pāriet uz maksas apmācību. Valsts atrodas finansiāla bankrota prieķā, augošas sociālās spriedzes apstākļos, bet ar paradowsāli augstu lata kursu. Kur meklējami cēloni šādai nenormālai, pretrunigai situācijai, Latvijas tautsaimniecības krizei ar augsto bazdarbu un tā sekām?

Acimredzot meklējami jau I. Godmanā valdības ekonomiskajā politikā, kuru tauta 5. Saeimas vēlēšanās noraidīja, iedzīvotus uzticību tik nesen cildinātajai un milētajai

kā aizliegts. Īpaši intensīvi valsts ekonomisko problēmu risināšanā piedalījās VFR un Japānas valdības 50. un 60. gados. Taču mūsu gudrie uzskata, ka rūpniecībai un lauk-saimniecībai brīvi jādzīvē – varbūt kāds kaut kur sasniegs glābējkrastu. Respektīvi, slicēju glābšana ir pašu slicēju lieta. Bet tiek aizmirst cilvēki, kuri šādas politikas rezultātā paliek par bezdarbniekiem, jo nevar jau visi kļūt par sikspekulantiem jeb «sominiekiem», kas palīdz ārzemniekiem nosūkt Latvijas iedzīvotāju līdzekļus, kuru pietrūkst vietējo preču iegādei un līdz ar to iekšzemes ražotnes veicināšanai. Diemžēl, tai pašai valstij jāuztur bezdarbnieki. Bet, lai to varētu izdarīt, jāpalielina nodokļi, kuri sāpīgi skar vispirms valsts īpašumā esošās ražotnes. Tajā pat laikā privātās firmas vai nu vispār ar mahināciju palīdzību izvairās no nodokļu maksāšanas, vai krāpj valsti, uzrādot fiktīvus datus par darba algām, realizējot pirkumus par skaidru naudu, kases aparātos fiksējot mazākus, piemēram, pircēju maksājumus, nekā tie patiesībā ir. Jāpiezīmē, ka ar dubultās grāmatvedības palīdzību un «aplokšņu» sistēmu privātstruktūrās strādājošiem tiek gādāta niecīga pensija, jo tās lielums būs atkarīgs no sociālā nodokļa lielumā, ko uzņēmējs maksā par strādājošo.

– 3) Valdībai joprojām nav izstrādātas tautsaimniecības attīstības konцепcijas. Līdz ar to nav skaīdribas, uz kādām nozārem orientēties kā kapitāla īpašniekiem, tā izglītības iestādēm. Ja nu, teiksim, lauk-saimniecībai Latvijā nav perspektīvas, kā to apgalvo cilvēki no A. Repše komandas un arī pat daļa no LZS līderiem, tad kāda tad ir alternatīva – iespēja iedzīvot lauku cilvēkiem? Vai tikai došanās darbos uz ārzemēm, kā to daudzi jau dara, t. sk. talantīgākā jaunatne un zinātnieki, vai nīkšana uz vietas un nodzeršanās ir tā perspektīva, ko var piedāvāt jaunatnei mūsu valsts? Vai tad tāpēc ir vajadzīga neatkarīga Latvijas valsts, lai tautu izklīdinātu pa svešām zemēm, vai nodzīrdītu?

– 4) Valdības pamatorientācija, kā to pierāda pēdējo četru gadu prakse, ir vērsta uz spekulatīvā kapitāla atbalstīšanu, uz Šveices tipa banku valsts radišanu, protams, atkal aizmirstot, ka visa tautas neklūs par banku klerkiem un vairākumam būs jānodarbojas ar kaut ko citu. Turklat šie banku valsts plāni balstās uz visai nedrošu pamatu – uz t. s. «netīro» naudu, kas nāk no Krievijas maīfiozajām struktūrām uz Latviju «atmazgāties» un ar savām «putām» uzmet lātu nedabiski augstu, radot tā stabilitātes ilūziju. Taču šī plūsmā var apskirt, to var tišām novirzīt pa citu celu, izmantot ekonomiskam un politiskam spiedienam un tad... Bankas «Baltija» piemērs jau brīdinās par šīm ilūzijām. Skarot valsts finansu politiku, jārunā par jau minēto nedabigi augsto lata kursu, kurš cīrt saknes Latvijas preču eksportam uz ārzemēm, padarot tās nenormālās dārgas; tas grauj pamatus tūrismam Latvijā, jo nenormālais lata kurss, plus augstā inflācija atņem ārzemniekiem jebkuru vēlēšanos te vēlreiz viesoties un reklamē Latviju kā atpūtas vietu saviem draugiem un, pašīm. Rezultātā ārzemnieku braucieni uz Latviju krasī sarūk. Latvija līdz ar to zaudē gan darba vietas, gan ienākumus. Naudas sistēma jākalpo visas tautsaimniecības interesēm nevis šauras godkārigas grupas savīgām interesēm. Tepat gan jāpiebilst, ka «plīka» lata devalvācija bez plaša pasākumu kompleksa, kas vērsts uz tautsaimniecības atjaunošanu, arī nedos vajadzīgo efektu, bet tikai padziļinās tautas postu.

– 5) Saeimas un valdības nespēja sakārtot likumdošanu vissvarīgākajos virzienos, kuri ir vitāli svarīgi tautsaimniecībai un drošībai, radot stabilitāti valstī un labvēligus apstākļus ne tikai cīnai ar sekām – konkrētiem kriminalnoziegumiem, bet arī ar cēloņiem – ekonomiskajiem noziegumiem, kuri ir aizsākums turpmāko noziegumu kēdei un lielas daļas iedzīvotāju postam. Līdzīnējā likumdošanas prakse liecina vai nu par situācijas neizpratni valstī no Saeimas deputātu puses, vai nekompetenci, vai arī apzinātu vilcīnāšanos, kura laikam kādām no vadošajām frakcijām (varbūt sponsoris) ir izdevīga. Dzirdot ziņas par to, ka 73 no 100 bijušajiem parlamentāriem atkal pretendē uz vietām Saeimā, rodas nopietnas bažas par valsts likteni. Tas nozīmēs, ka likumdevēji

Nobeigums 8. lpp.

MEŽONĪGĀ KAPITĀLA VALGOS VĒSTURNIEKA PĀRDOMAS 6. SAEIMAS VĒLĒŠANU PRIEKŠVAKARĀ

apstākļi, kā arī grūti risināmās politiskās, nacionālās un tautsaimnieciskās problēmas ir noteikušas lielo partiju un organizāciju skaitu, kas izveidojušas Latviju un tagad 19 no tām pretendē uz vietām Saeimā. Protams, savu lomu nospēlējusi arī atsevišķu personu un grupu varas un godkārē.

Kā notika šī varas maiņa Latvijā, kāda bija un ir jauno valdošo spēku politika un nostāja pret nacionālo valsti un tautu? – Es nerunāšu plaši par «krievu sociālisma» sairuma cēloniem, kā arī sīki par notikumiem Latvijā, jo šie temati var būt par vielu citāi sarunai. Pamatsēlonis šī sociālisma paveida neveiksmē, manuprāt, bija tas, ka Krievija nebija tam gatava ne objektīvi ne subjektīvi, pat vadoties no marksistu teorijām un pieņemot tās par realizējamām K. Marksā redakciju. Tāpēc to iedzīvināšanai bija nepieciešams milzīgs represīvais aparāts, totalitārās izsekotās sistēmas. Pietika nedaudz vajināt šo sistēmu un mežīnāt pārkārtot, lai iezīmētos sairuma un «pārdzīmšanas» simptomi: Manuprāt, pēdējais sociālisma sairuma cēlonis sākās t. s. Brežneva laikos, kad korupcija un atklāta mantkārīga kļuva redzama visaugstākajos varas ešelonos un ievērojama daļa valdošās elites psiholoģiski bija gatava kļūt par privātpašniekiem. Tiesa, tad vēl šīs vēlēmēs bija jāslēpj, villas, somu pirtis un lepnas automašīnas bija tikai valdījuma (kā feodālisma apstākļos pilis un zemes), bet ne privātpašumā. Andropova donihotiskie mežīnājumi ar represiju palidzību glābt padomju elīti no «degenerācijas» nedeva rezultātus. Gorbacovam atliku tikai divas iespējas – vai nu ar jauniem asinsplūdiem un spēku apturēt šo procesu (ko viņš ne vienā vien vietā kautrīgi mežīnāja darīt), vai nu, izmantojot demagogiju, iztēlot to par jauno domāšanu, paātrinājumu, demokrātisko sociālismu. Šo sairuma procesu pārātrīnāja notikumi starptautiskajā arēnā. «Pata» situācija divu sistēmu konfrontācijā, neveiksmīgie mežīnājumi paplašināt sociālisma robežas uz Afganistānas reķīnu, Eiropas drošības un sadarbības apspriedes (EDSA) procesā kļuva par veicinošiem faktoriem sociālisma sabrukumā. To sekmejā tautu cīņa par demokrātiju, cilvēktiesībām, līdzītiesi, pagātnes notikumu pārvērtēšanu (Molotova – Ribentropa pakts, u. c.).

Latvijā grupas «Helsinki-86» aktivitātes un it sevišķi varas iestāžu nespēja (vai nevēlēšanās) «jaunā domāšanas» apstākļos izrēķināties ar to, iedrošināja pārējos spēkus. Iniciatīvu uzņēmās radošā inteliģence, rīdzīvās Tautas fronte, kurā saplūda vīzīdzīdākie spēki, t. sk., arī līelākā daļa t. s. «gaiso prātu» no padomju valdošas (Latvijas mēroga) elites, kuri bija vilušies sociālismā, bija redzējuši dzīvi ārzemēs un kā to mēs šodien varam konstatēt, vēlējās kļūt par privātpašniekiem, ne palikt par ipašuma pārvaldītājiem. Protams, viņi visi bija par Latvijas neatkarību. Latvijā tāpat kā Igaunijā Tautas frontes vadošo lomu apstādēja Interfrontē un ne tikaudz jautājumā par savu poziciju

kurās plašā straumē, ne bez vietējās un ārzemju mafijas palīdzības un valdības ziņas, paziņa aiz robežām. Paliek vienīgi jautājums, kuram kabatās nogūlās iegūtā nauda. Valsts kasē acimredzot ne, jo tā steidzīgi sāka aizņemties naudu ārzemēs. Vai to, kuri sākā dibināt bankas, dāsnī atbalstīt pašreizējās valdošās partijas to vēlēšanu kampaņā 5. Saeimā, vai to, kuri pašlaik turpina citīgi piedalīties privatizācijā? Vai mēs tā kādērīz dabūsim zināt, ja pāri šim afēram plēšas varenais komeroslēpuma plīvurs, tāpat kā pār Rēzeknē aizturētā «naudas vagona» lietu. Tādā veidā tika dots pārīmā trieciens rāzojōšām sektorām Latvijā, kā to vēl smagāku padarīja PSRS spiediens sava veida ekonomiskā boikota formā. Pēc cenu «brīvīlašanas» sākās arī pretējs vilnis – masveida nekontrolēta lēto ārzemju preču ievešana Latvijā, kas tirgotājiem gan deva pelnu līdz 200 un vairāk procentiem, taču vienlaicīgi palīdzēja iznīdēt, vai labāk gadījumā, novājināt ne vienu vien razīni un tā veicināt bazarbaru. Diemžēl šajos darījumos aktīvi i

MEŽONĪGĀ KAPITĀLA VALGOS

Sākums 7. lappusē.

darbosies tik pat neefektīvi, ka iedzīvotājiem netiks garantēta viņu personīgā un īpašuma drošība, ka joprojām veltīgi būs jāmaksā nodokļi par policijas uzturēšanu, bet caur paaugstinātām cenām būs jāsēdz tirgotājiem un apkalpojošās sferas darbiniekiem izdevumi «Drošībai» (legālajam reketam) un protams mafijai, jo ne visi jau var atlauties algot «Drošības» fonda virus.

Šādas politikas rezultātā mūsu valsts nespēja izvairīties no t. s. «mežonīgā kapitālisma» stadijas, kuru Rietumeiropas ar līdzīgām pārādībām pārdzīvoja jau 18., 19. gs. Jāpiezīmē, ka šādas tendences bija vērojamas pēc Latvijas neatkarīgās valsts izveidošanas 20. gadu sākumā apmēram līdz 1923. gadam. Taču tās samērā ātri un efektīgi tika pārvērtas, t. sk. krasī samazinot noziedzību. Tad valstsvīri pamatā domāja par valsts un tautas nākotni, nosprauda skaidru tautsaimniecīšas orientācijas kursu uz lauksaimniecības attīstību un konsekventi to realizēja. Tātad šo posmu var un vajag pēc iespējas ātrāk pārvērt, radot civilizēta kapitālisma jeb tirgus ekonomikas valsti, kādas savā vairākumā ir Rietumeiropas un Skandināvijas valstis. Ja nesavaldisim šo mežonīgo stihiju, seks mūsu mazajai tautai var būt katastrofāls. Jau līdzījieši šī perioda rezultāti ir nomācoši – no 1990. līdz 1995. gadam (martam) Latvijā zaudētas 216000 darba vietas;

– dzīves līmenis šajā laikā krities 2 reizes;

– cenas tikai kopš 1994. gada celišas par 41%;

– tautas absolūtais vairākums dzīvo zem krīzes iztikas minimuma līmenā;

– gala rezultātā tauta pirmo reizi pēckara laikā sākusi strauji izmirt – 1994. gadā mirušo skaits par 24 256 pārīniedzis dzīmušo, pēc dzīmstības Latvija ieņem 37. vietu Eiropā. Turklat Latgalē izmiršana ir visstraujākā.*

Sociālās diferenciācijas tālāka pastiprināšanās, ražošanas sašaurināšanās ar neizbēgamo bazdarbā palielināšanos izsauks cilvēku vēl dzīlāku apātiju, degenezēšanos, bet daudzos arī neaprēķināmu agresivitāti, jo cilvēki nerēdz perspektīvi ne tikai normālai pārtīcīgai dzīvei, bet pat

*Materiālu par tautas izmiršanas tempiem Latgalē sk. «Rēzeknes Vēstis» 1995. g. 22. augusta numurā. Tas liecina, ka visos Latgales rajonos mirušo skaits 1994. g. bija 2 reizes lielāks par dzīmušo, bet Ludzas rajonā – pat 3 reizes.

elementārai izdzīvošanai, bērnu radišanai un to izglītošanai, veselības saglabāšanai un vecumdienu nodrošināšanai. Valdības un Saeimas rīcība šobrīd atgādina vienas dienas saimnieka izdarības, kuri netic Latvijas valsts nākotnei, nezin vai negrib ko darīt valsts perspektīvai attīstībai. Tāpēc turpinās bīstama dreīešana bez noteikta mērķa, bez līdzekļu mobilizācijas Latvijas tautsaimniecības perspektīvo nozaru vai atsevišķu uzņēmumu attīstībai. Piemēram, nevar atrast dažus miljonus latu Rēzeknes piena kombinātam konservētā piena bundžiņu izgatavošanas tehnoloģijas izmaiņai, lai tās varētu pārdot Rietumeiropā, tādējādi stabilizējot kombināta darbību un dodot cilvēkiem darbu, stimulējot arī lauku piensaimniecības saglabāšanos.

Rezultātā veidojas objektīva un subjektīva situācija valsts neatkarības zaudēšanai. Latvijā diemžēl ir pietiekoši daudz spēku gan visu tautību jaunbagātnieku aprindās, gan atsevišķās politiskās partijās, kuri Latvijas valsts kuģi labprāt iestūrētu Krievijas ūdeņos, jo tas nebūtu pretrūnā ar viņu ekonomiskām interesēm. Jāņem vērā arī Krievijas oficiālo aprindu spiediens uz Baltijas valstīm krievu iedzīvotājū tiesību jautājumos, kas nepaliiek bez sekām, ipaš Latgalē. Padomāsim, kas notiks ar Latvijas neatkarību, ja arī Latvijas iedzīvotāju lielākajai (nabadzīgākajai) daļai tās liktenis kļūs vienaldzīgs.

Kas darāms lai novērstu šāda veida

– Pirmām kārtām jāatbīda no varas pašlaik valdošā oligarhija ar «Latvijas ceļu» priekšgalā, jo tā politiķi, neatkarīgi no atsevišķu šīs partijas biedru subjektīvā pozicijas, objektīvi tūvina Latvijas valsti sabrukumam. Tā ir iluzorā, tuvredzīga tautsaimniecīša politika, akla pakļaušanās Rietumu padomdevējiem un, galvenais, nerēdimām mantkāre. Jāpiebilst, ka tās apmierināšanai LC lieliski saprotas ari ar saviem politiskajiem oponentiem no LNNK, no LZS, piemēram «Unibankas» privatizācijas jautājumā. Dzīli maldās tie, kuri spriež tā: tie jau sazagušies, vairāk negazs. Diemžēl, cilvēku mantkārejē nav robežu un tās vārda jau tiek un tiks nodoti arī nacionālie ideāli, par kriminālnoziegumiem nemaz nerunājot. To mēs šodien redzam ik uz soļa.

Otrkārt, valsts vara beidzot ir jāpārvērš par varu, kas kalpo visai tā-

tai, nevis spekulatīvā kapitāla interesēs. Jāsākāto likumdošana un jāievēdt kārtība izpildavaras struktūrās, kaut vai ar ārkārējiem līdzekļiem, jo stāvoklis ir ākārējs, ja to paanalizējam dzīlāk. Stāvokli neglābs arī vistautas vēlēts prezidents, par ko uzstājās Latvijas zemnieku savienība, ja netiks grozīta Satversme. Manuprāt, jāpāriet uz ASV tipa prezidentālu republiku, kur ir vislabāk sabalansētais triju valsts balstu (likumdevējās, izpildavaras, tiesu varas) funkcijas un savstarpējā kontrole. Runājot par valsts iestādēm, ipaši jāpēces karas tiesību sargājošo struktūru darbam, kura neefektivitātē viens no ķēlojiem ir katastrofāls juristu trūkums valstī. Rēzeknē vien normālam darbam trūkst apmēram 200 juristu. To trūkst visur, nav kas pabeidz izmeklēšanas lietas un daudzos rajonos, t. sk. arī Rēzeknē, uz tās sola nonāk tikai katrs 9. noziedznieks, lai arī nozīguju mu atklāšanas procents ir krieti augstāks. Trūkst juristu mācībāpēku, jo tos ir ievīnājis savas struktūras bizness. Rezultātā veidojas it kā apburts loks, bet noziedzība nemazinās.

Treškārt jānosprauž noteikti, atbilstoši Latvijas ipatnībām un stāvoklim, konkrēti tautsaimniecības attīstības virzieni un to realizācijai jāmobilizē gan iekšējie, gan ārējie resursi. Pašreizējā dreīešana dezorganize sabiedrību. Lai rastu līdzekļus finansu un budžeta krīzes pārvarešanai, kā steidzamākē būtu jāveic šādi radikāli pasākumi: – jāiedibina pafess alkohola un tabakas valsts monopolis, jāievēs valūtas tirdzniecības valsts monopolis, jāaptur Unibankas privatizāciju un ar likumu jānosaka, ka turpmāk valsts un pašvaldību budžeta summas jātur tikai valstij piederošās komercbankās, pilnīgi jāpārtrauc skaidras naudas norēķini virs ar likumu noteiktas summas, jāizstrādā plāns par no Latvijas aizbēgušo finansu resursu atgriešanu, izmantojot arī starptautisko finansu institūciju starpniecību.

Ražošanas atjaunošanai steidzīgi būtu jāveic Latvijas ražojošā potenciāla, dabas, cilvēcko resursu, ārejo un iekšējo tirgu inventarizāciju, jaievēš uzņēmējdarbību sekmējošā monetārā, nodokļu un muitas politiku, jāatjauno konkursa kārtība visu Latvijā iespējamo pirms neiecīšamības preču ražošanai, uz 12 mēnešiem jāaizlīdz visu to preču imports Latvijā, ko rāzo Latvijas uzņēmumi, valstij jāorganizē pasūtījumi laukumsaimniecības produkcijas iepirkšanai par ekonomiski pamatošām cenām u. c. pasākumi. Svarīgāko sociālo

pasākumu vidū: steidzīgi jāīsteno dzīvokļu privatizācija par sertifikātiem tikai pilsoņiem un pastāvīgajiem iedzīvotājiem, pagaidām jāatliek pensiju vecuma paaugstināšana, reāli jāindeksē pensijas atbilstoši algām un pēc progresa skalas tāpat jāindeksē iedzīvotāju 1990. gada banku noguldījumi, jānovērš slimnīcu slēgšana, jāatlīdzīz banku afēru rezultātā zaudētie iedzīvotāju ieguldījumi.

Ceturkārt, jāizstrādā konkrēta, reāla Latgales attīstības programma, piesaistot tās realizāciju visus iespējamos līdzekļus. Maksimāli jāveicina jaunatnes izglītošana, latgalu kultūras un valodas saglabāšana, katoļu baznīcas autoritātes celšana skolās.

Piekārt, izmantojot visus informācijas līdzekļus, skolas, baznīcu, dažādās jaunatnes organizācijas, jācēsas atturēt jaunatni no dzeršanas, narkomānijas, izlaides, parādot mantas kulta postōšas sekas. Lielu uzmanību jāpārveidē ētikas normu propagandai un prasīt to ievērošanu. Acīmredzot, jāatbalsta doma par tās mācības obligātu ieviešanu skolās. Vienlaicīgi jāattīsta jauniešu iniciatīva, tīcība savīm spēkiem, jo tās ir ievīnājis savas struktūras bizness. Rezultātā veidojas it kā apburts loks, bet noziedzība nemazinās.

Treškārt jānosprauž noteikti, atbilstoši Latvijas ipatnībām un stāvoklim, konkrēti tautsaimniecības attīstības virzieni un to realizācijai jāmobilizē gan iekšējie, gan ārējie resursi. Pašreizējā dreīešana dezorganize sabiedrību. Lai rastu līdzekļus finansu un budžeta krīzes pārvarešanai, kā steidzamākē būtu jāveic šādi radikāli pasākumi: – jāiedibina pafess alkohola un tabakas valsts monopolis, jāievēs valūtas tirdzniecības valsts monopolis, jāaptur Unibankas privatizāciju un ar likumu jānosaka, ka turpmāk valsts un pašvaldību budžeta summas jātur tikai valstij piederošās komercbankās, pilnīgi jāpārtrauc skaidras naudas norēķini virs ar likumu noteiktas summas, jāizstrādā plāns par no Latvijas aizbēgušo finansu resursu atgriešanu, izmantojot arī starptautisko finansu institūciju starpniecību.

Ražošanas atjaunošanai steidzīgi būtu jāveic Latvijas ražojošā potenciāla, dabas, cilvēcko resursu, ārejo un iekšējo tirgu inventarizāciju, jaievēš uzņēmējdarbību sekmējošā monetārā, nodokļu un muitas politiku, jāatjauno konkursa kārtība visu Latvijā iespējamo pirms neiecīšamības preču ražošanai, uz 12 mēnešiem jāaizlīdz visu to preču imports Latvijā, ko rāzo Latvijas uzņēmumi, valstij jāorganizē pasūtījumi laukumsaimniecības produkcijas iepirkšanai par ekonomiski pamatošām cenām u. c. pasākumi. Svarīgāko sociālo

pasākumu vidū: steidzīgi jāīsteno dzīvokļu privatizācija par sertifikātiem tikai pilsoņiem un pastāvīgajiem iedzīvotājiem, pagaidām jāatliek pensiju vecuma paaugstināšana, reāli jāindeksē pensijas atbilstoši algām un pēc progresa skalas tāpat jāindeksē iedzīvotāju 1990. gada banku noguldījumi, jānovērš slimnīcu slēgšana, jāatlīdzīz banku afēru rezultātā zaudētie iedzīvotāju ieguldījumi.

Ceturkārt, jāizstrādā konkrēta, reāla Latgales attīstības programma, piesaistot tās realizāciju visus iespējamos līdzekļus. Maksimāli jāveicina jaunatnes izglītošana, latgalu kultūras un valodas saglabāšana, katoļu baznīcas autoritātes celšana skolās.

Piekārt, izmantojot visus informācijas līdzekļus, skolas, baznīcu, dažādās jaunatnes organizācijas, jācēsas atturēt jaunatni no dzeršanas, narkomānijas, izlaides, parādot mantas kulta postōšas sekas. Lielu uzmanību jāpārveidē ētikas normu propagandai un prasīt to ievērošanu. Acīmredzot, jāatbalsta doma par tās mācības obligātu ieviešanu skolās. Vienlaicīgi jāattīsta jauniešu iniciatīva, tīcība savīm spēkiem, jo tās ir ievīnājis savas struktūras bizness. Rezultātā veidojas it kā apburts loks, bet noziedzība nemazinās.

Treškārt jānosprauž noteikti, atbilstoši Latvijas ipatnībām un stāvoklim, konkrēti tautsaimniecības attīstības virzieni un to realizācijai jāmobilizē gan iekšējie, gan ārējie resursi. Pašreizējā dreīešana dezorganize sabiedrību. Lai rastu līdzekļus finansu un budžeta krīzes pārvarešanai, kā steidzamākē būtu jāveic šādi radikāli pasākumi: – jāiedibina pafess alkohola un tabakas valsts monopolis, jāievēs valūtas tirdzniecības valsts monopolis, jāaptur Unibankas privatizāciju un ar likumu jānosaka, ka turpmāk valsts un pašvaldību budžeta summas jātur tikai valstij piederošās komercbankās, pilnīgi jāpārtrauc skaidras naudas norēķini virs ar likumu noteiktas summas, jāizstrādā plāns par no Latvijas aizbēgušo finansu resursu atgriešanu, izmantojot arī starptautisko finansu institūciju starpniecību.

Un beigās, par pēdējiem jautājumiem – vai piedalīties vēlēšanās un par ko balsot? Vēlēšanās obligāti jāpiedalās un jācēsas ar savu balsi grozīt situāciju Saeimā un valstī par labu valsts un tautas uzplaukumam un reizē par katra mūsu cilvēka labāku dzīvi.

Par ko balsot? – Uz šo jautājumu tomēr katram jāatrod sava atbilde, neviņi vērā, ka mēs ieiejam sabiedrībā, kurā cilvēku rīcību vairāk kā jebkād nosaka viņa intereses. Tās savukārt izriet no viņa sociālā stāvokļa, idejiskām pozīcijām, kultūras vajadzībām un, protams, arī citiem faktoriem. Tāpēc jāmēklē spēki, kas visticās varētu aizstāvēt jūsu intereses nepāļaujoties uz mīkla emocijām. Vienlaicīgi kritiski jānovērtē kandidātu pārāk skaistie solījumi, jo kalnus neviens jau nespēs apgāzt. Sava veida orientieris varētu būt partiju vai koalīciju izstrādātās t. s. 4 000 zīmju programmas, kurās tās izklāsta savu pozīciju un mērķus. Taču var būt arī

Nobeigumā gribu aicināt visus līdzpilsētus izturēties pret šīm vēlēšanām ar vislielāko atbildību, jo to rezultātā var būt liktenīgi Latvijas valstī un tautai.

Prof. Kārlis Počs,
LDDP valdes loceklis

EKM PIEMINEKĻI PREIĻU RAJONĀ

Pēleču muiža un klēts,
celšanas laiks – 19. gs.

Bērzgales katoļu baznīca, zvanu tornis un draudzes māja,
celšanas laiks: baznīcāi – 1751. g.,
zvanu tornis – 18. gs., draudzes mājai – 19. gs. l. p.

Pēleču muižass dzīvojamā māja-vienkārša 1-stāva koka ēka. Pēc apjomīmā krietiņa varenākās ir saimniecība ēkas. Tas apliecinā muižnieku ekonomiskā domāšanas veidu – vispirms nostiprināt saimniecību, un pēc tam, ja paliek līdzekļi, būvēt arī lepnu dzīvojamā māju. Visu pēckara periodu, līdz 1990. gadim, muižas mājā atradas skola.

Sobrīd ēkas ipašnieks ir pašvaldība, kas nespēja pārvēlt un sakopt objektu. Muiža atrodas pie nozīmīga transporta ceļa un ir līoti piemērīta tūristu mītnes izveidošanai, jo apkārtne ir gleznainā, bagāta ar daudziem kultūrvēsturiskiem objektiem.

Pēleču muižas komplekss iekļauts Preiļu rajona Padomēs izstrādātajā starptautiskā investīciju projektā «VIA INFLANTA», kas paredz vairākos rajona arhitektūras pieminekļos iekārtot viesnīcas un attīstīt tūrisma infrastruktūru.

Esošā baz